

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Mesiánský judaismus ve srovnání s křesťanstvím
a rabínským judaismem**

Michaela Wittwarová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Mesiánský judaismus ve srovnání s křesťanstvím
a rabínským judaismem**

Michaela Wittwarová

Vedoucí práce:

Mgr. Karel Hrdlička

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování:

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Karlu Hrdličkovi za odborné a přínosné konzultace a dále za jeho trpělivost a ochotu pomoci. Děkuji také všem těm, kteří mě povzbuzovali k napsání a dokončení této práce.

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 ÚVOD KE TŘEM PROUDŮM.....	4
2.1 Mesiánský judaismus.....	4
2.1.1 Definice.....	4
2.1.2 Porovnání termínů „mesiánský judaismus“ a „židokřesťanství“	8
2.1.3 Nejednotnost i jednota mesiánských kongregací.....	14
2.1.3.1 Nejednotnost mesiánských kongregací.....	14
2.1.3.2 Jednota mesiánských kongregací	16
2.1.4 Zkušenosti s mesiánsko-židovskou komunitou	17
2.1.5 Stručné dějiny.....	19
2.2 Křesťanství.....	24
2.2.1 Definice.....	24
2.2.2 Autorita Bible	25
2.2.3 Trojjedinost Boží.....	25
2.2.4 Mariánská dogmata a kult svatých.....	28
2.2.5 Stručné dějiny.....	30
2.3 Rabínský judaismus	37
2.3.1 Definice.....	37
2.3.2 Písemná a ústní <i>Tóra</i>	38
2.3.2.1 Rabínská literatura	38
2.3.3 Stručné dějiny	41
3 POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH NÁBOŽENSKÝCH PROUDŮ	44
3.1 Komparace mesiánského judaismu a křesťanství.....	44
3.1.1 Co je spojuje	45
3.1.1.1 Otázka nejvyšší autority	45
3.1.1.2 Otázka teologie	46
3.1.1.3 Otázka církve	48
3.1.1.4 Otázka sjednocení	49
3.1.2 Co je rozděluje	49
3.1.2.1 Otázka nejvyšší autority	49
3.1.2.2 Otázka teologie	51
3.1.2.3 Otázka církve	52
3.1.2.4 Otázka sjednocení	54
3.2 Komparace mesiánského judaismu a rabínského judaismu ...	54

3.2.1	Co je spojuje	55
3.2.1.1	Otázka kongregací a synagog.....	55
3.2.1.2	Otázka národnosti	55
3.2.2	Co je rozděluje	56
3.2.2.1	Otázka nevyšší autority	56
3.2.2.2	Otázka teologie	56
3.2.2.2.1	Otázka mesianismu	57
3.2.2.3	Otázka <i>halachy</i>	58
3.2.2.4	Otázka sjednocení	59
4	ZÁVĚR.....	60
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	62
6	RESUMÉ	65
7	PŘÍLOHY.....	66
7.1	Rozhovory se zástupci jednotlivých proudů	66

1 ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je komparace tří monoteistických náboženství, a to mesiánského judaismu, křesťanství a rabínského judaismu; a porovnat termíny „židokřesťanství“, resp. „židokřesťan“ a „mesiánský judaismus“ resp. „mesiánský žid“. Motivy k napsání této komparace jsou následující: porozumět jednotlivým proudům jak chápou sami sebe; ujasnit si, v čem se liší a co je spojuje; přispět ke společnému porozumění a úctě a také k novým poznatkům o mesiánsko-židovské komunitě.

Ve své práci si autorka za stěžejní náboženství volí mesiánský judaismus, který porovnává s křesťanstvím a rabínským judaismem. V samotné komparaci používá následující postup: pro srovnání si vyčlenila samostatnou kapitolu, kterou rozdělila na dvě části; v první komparuje mesiánský judaismus a křesťanství, ve druhé mesiánský judaismus a rabínský judaismus. Takto rozdělené podkapitoly člení na další dvě části; do první zahrnuje otázky, které je spojují, a do druhé zase otázky, jež je rozdělují. Za stěžejní považuje správné určení nejvyšších autorit každého z proudů. V této komparativní části pracuje se základními definicemi, jež zpracovala v první kapitole, která slouží jako úvod k jednotlivým náboženstvím. Tento úvod ke třem proudům je psán takovým způsobem, aby bylo srozumitelné, jak jednotlivé proudy chápou sami sebe. Autorka při srovnávání rozlišuje v křesťanství katolický a protestantský proud. V rámci mesiánského a rabínského judaismu zůstává u základního vymezení. Integrovanými součástmi komparace jsou rozhovory se zástupci jednotlivých proudů, které jsou v písemné formě uvedeny v příloze.

První kapitola obsahuje souhrnné pojednání o jednotlivých náboženstvích. V rámci mesiánského judaismu jsou uvedeny autorčiny zkušenosti s mesiánsko-židovskou komunitou. Ve druhé kapitole autorka porovnává zvolené proudy dle výše uvedené metody.

Pro autorku byly k první kapitole stěžejní následující knihy:

- Mesiánský judaismus: David H. Stern. *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past*; Michael Schiffman. *Návrat z exilu*; Dan Cohn-Sherbok. *Voices of Messianic Judaism: Confronting Critical Issues Facing a Maturing Movement*.
- Křesťanství: James B. North. *Dějiny církve od Letnic k dnešku*; Claude Tresmontant. *Základy teologie*; Metoděj Minařík. *Mariánská dogmata*.
- Rabínský judaismus: Petr Sláma. *Tanu rabanan: Antologie rabínské literatury*.

Pro komparativní část byly stěžejní také tyto knihy a elektronický zdroj: Jong-un Kimová. *Úvod do teologie*; Derek Prince. *Základy křesťanského života*; elektronický zdroj www.vatican.va, kde autorka čerpala z koncilních spisů Druhého vatikánského koncilu.

Autorka doporučuje k mesiánskému židovství další rozšiřující literaturu, kterou zde nepoužila: David A. Rausch. *Messianic Judaism: Its History, Theology and Polity*; Richard Harvey. *Mapping Messianic Jewish Theology: A Constructive Approach*. Pro rozhled o mesiánských kongregacích a jejich činnostech doporučuje navštívit následující webové stránky:

- www.mjaa.org (*Messianic Jewish Alliance of America*)
- www.umjc.org (*The Union of Messianic Jewish Congregations*)
- www.iamcs.org (*The International Alliance of Messianic Congregations and Synagogues*)
- www.jewsforjesus.org

- www.derech.cz (Mesiánská společenství v České republice)

Autorka nabízí ke zhlédnutí také ekumenické stránky plzeňské mládeže: <http://unitos.cz/> nebo také <http://skupinka.krestan.org/>.

Ke sledování vzájemných žido-křesťanských vztahů autorka doporučuje webové stránky Společnosti křesťanů a Židů <http://krestane-zide.info/>. K historii křesťansko-židovských vztahů doporučuje knihu Michaela L. Browna. *Máme ruce od krve: tragický příběh „církve“ a židovského národa.*

Veškeré přepisy z hebrejštiny do latinky se řídí encyklopedií *Judaismus od A do Z* od doc. Bedřicha Noska. Psaní malého písmene u slova „žid“ je zvoleno, pokud jde o náboženské hledisko. Naopak velké písmeno je zvoleno u výrazu „Žid“, jedná-li se o etnický smysl slova. Citace z Bible, zde použité, vycházejí z Českého studijního překladu Bible z roku 2009. Veškeré citace jsou psané kurzívou a dány do uvozovek. Kurzívou jsou psané také veškeré cizojazyčné výrazy a názvy knih. Důležité termíny jsou dány do uvozovek. Důležité termíny uvedené v citacích jsou označeny kromě kurzívy také tučným písmem. V necitovaných částech pak pouze tučně. Ve své práci používám termín „*Ješua*“ dle mesiánsko-židovské perspektivy místo obvyklého výrazu „Ježíš“. Podobně jsem zvolila termín „Nová smlouva“ z hebrejského „*habrit ha-chadaša*“ místo hojně užívaného výrazu „Nový zákon“ a obdobně místo výrazu „Starý zákon“ používám termín „Stará smlouva“ anebo také hebrejský výraz „*Tanach*“. Termíny „Ježíš“, „Nový zákon“ a „Starý zákon“ jsou použity pouze v přímých citacích.

2 ÚVOD KE TŘEM PROUDŮM

V této kapitole autorka uvádí definice a stručné dějiny jednotlivých proudů a porovnává termíny „židokřesťanství“ resp. „židokřesťan“ a „mesiánský judaismus“ resp. „mesiánský žid“. Přispívá zde také svými zkušenostmi s mesiánsko-židovskou komunitou.

2.1 Mesiánský judaismus

2.1.1 Definice

Co je to „mesiánský judaismus“, resp. kdo je „mesiánským židem“? Aby autorka přesně definovala tyto pojmy, nejprve uvádí význam slova „judaismus“ a poté význam slova „mesiánský“ z pohledu jeho samého.

Ekvivalentem k „judaismu“ je „židovství“ či „židovská identita“. Dle knihy *Mesiánský judaismus (Messianic Judaism)* Davida H. Sterna je Židem ten, kdo se podle *halachy*, židovského náboženského práva, narodil židovské matce, nebo ten, kdo konvertoval k judaismu.¹ David H. Stern uvádí také biblický pohled na danou věc. Cituji:

„Je běžně přijatelné, že Bible zpětně zjišťuje židovství skrze otce. Dle této teorie byla židovská identita vystopována skrze matky v časech, kdy židovské ženy byly prodávány jako konkubíny jiným národům a vyvstávaly pochybnosti, zda otec dítěte byl Žid.“²

V čem vnímá Žid, dle mesiánského judaismu, svoji „mesiánskou identitu“? Podle knihy Michaela Schiffmana *Návrat z exilu*, která

¹ STERN, H. D. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 16.

² Tamtéž, s. 16-17. *„Meanwhile, it is commonly accepted that the Bible traces Jewishness genetically through the father. According to this theory, Jewishness came to be traced through the mother at a time of historical turmoil when Jewish women were being sold as concubines to Gentiles, so that there could be doubt whether a child's father was Jewish.“*

pojednává o mesiánském judaismu, spočívá „mesiánská identita“ v následujícím:

„Ješua (Ježíš) z Nazaretu je Mesiášem zaslíbeným Izraeli, je tím, který naplnil proroctví o prvním příchodu Mesiáše (Iz 53; Ž 22; Mi 5,2; Iz 7,14; 9,6-7; Da 9,24-27; Za 12,10; Dt 18,18).“³

Z uvedeného citátu plyne, že mesiánský judaismus chápe svou mesiánskou identitu v Mesiáši – v tomto případě je tím Mesiášem *Ješua* z Nazaretu. Schiffman dále vysvětluje, že „výraz **mesiánský** odkazuje k biblické víře, vyjádřené židovským způsobem“.⁴

Co je tedy „mesiánský judaismus“, resp. kdo je „mesiánským židem“? David H. Stern definuje „mesiánského žida“ třemi aspekty:

- Mesiánský žid je ten, kdo se jako Žid narodil (viz výše).
- Mesiánský žid je ten, kdo je dle mesiánského judaismu „opravdovým věřícím“ v *Ješuu*.
- Mesiánský žid je ten, kdo se hlásí ke svému židovství.⁵

Stern objasňuje výraz „opravdový věřící“ použitý v souvislosti s mesiánskými židy následujícími biblickými verši:

- Římanům 2,28-29: *„Neboť pravý Žid není ten, kdo je jím navenek, a pravá obřízka není ta, která je zjevná na těle; ale pravý Žid je ten, kdo je Židem uvnitř, a pravá obřízka je obřízka srdce Duchem, nikoli literou. Ten má chválu ne od lidí, nýbrž od Boha.“*

³ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 11.

⁴ Tamtéž, s. 13.

⁵ STERN, H. D. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 20.

- Filipským 3,3: „*Neboť pravá obřízka jsme my, kteří sloužíme v Duchu Božím, chlubíme se Kristem Ježíšem a nespolehnáme na sebe.*“⁶

Stern ve své teorii uvádí také definice mesiánských židů, kteří **nejsou „opravdovými věřícími“** v *Ješuu*:

1. Příliš židovský, ne dostatečně mesiánský

- "Otevřený" Žid, je Žid, který chce slyšet o *Ješuvovi* a dobré zprávě s Ním spojené, ale nechce se zachránit. Může říkat dobré věci o *Ješuvovi*, Nové smlouvě i věřících, avšak nechce udělat krok víry a znovuzrodit se.
- "Tajní věřící" jsou ti, kteří zůstávají v židovské komunitě bez veřejného přiznání se k *Ješuvovi*. Tito Židé nejsou mesiánskými židy a nejsou znovuzrození. *Ješua* říká: „*Ke každému, kdo se ke mně přizná před lidmi, se i já přiznám před svým Otcem, který je v nebesích. Kdo mě však před lidmi zapře, toho i já zapřu před svým Otcem, který je v nebesích.*“⁷
- Někteří židovští věřící se necítí dobře v nežidovských církvích, ale zároveň ani nepátrají po mesiánsko-židovské kongregaci. Takoví lidé nechodí do žádné církve, ale mají bezstarostné a nenucené společenství s lidmi stejného smýšlení. Důležitost tohoto kongregačního prvku spočívá v tom, aby člověk ve své víře duchovně rostl.

2. Příliš nežidovský

- Židé v nežidovských církvích se snaží skrýt své židovství a být jako lidé kolem nich. Tento fenomén se objevoval

⁶ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 21.

⁷ Matouš 10,32-33.

v osmnáctém a devatenáctém století, kdy mnohým Židům sloužil křest jako letenka do západní civilizace. Jejich motivem nebyla víra v Boha.⁸

Dle Davida H. Sterna se slučuje být „stoprocentně mesiánský“ a „stoprocentní Žid“. Vysvětluje, že „*mesiánský žid neztrácí své židovství, aby byl více „mesiánský“, anebo se nevzdává něčeho ze své mesiánské víry, aby byl více Židem*“.⁹ Uvádí, že novozákonní obraz považuje mesiánské židy za úplné Židy a svou vírou v Ješuu Mesiáše neztrácejí židovství, ale nabývají větší zbožnosti.¹⁰

Michael Schiffman shrnul principy mesiánského judaismu v následujících bodech:

1. „*Písmo svaté, sestávající ze Staré a Nové smlouvy, je samotným slovem Božím, je bezchybné a neomylné v tom, co učí a je naší jedinou spolehlivou autoritou v záležitostech víry a konání (1 Pt 1,23; 2 Tm 3,16).*“
2. „*Ješua (Ježíš) z Nazaretu je Mesiášem zaslíbeným Izraeli, je tím, který naplnil proroctví o prvním příchodu Mesiáše (Iz 53; Ž 22; Mi 5,2; Iz 7,14; 9,6-7; Da 9,24-27; Za 12,10; Dt 18,18).*“
3. „*Evangelium Ješuy Mesiáše bylo, je a bude předně pro Židy a také pro pohany (Ř 1,16). Bůh nikdy neodmítl židovský lid, který se k Němu obracel skrze Ješuu. Je povinností věřících v Mesiáše přinést dobrou zvěst o Ješuoově usmířující oběti židovskému lidu, stejně jako zbytku světa.*“

⁸ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 22-23.

⁹ Tamtéž, s. 24. „*A Jewish believer in Yeshua is not faced with having to give up some Jewishness in order to be more Messianic, or having to give up some of his Messianic faith to be more Jewish.*“

¹⁰ Tamtéž, s. 24.

4. „Neexistuje jiná cesta spásy, než skrze usmiřující oběť Ješuy. Toto je pravda, která platí jak pro Židy, tak i pro pohany (Sk 4,12).“
5. „Bůh pozvedl mesiánské židovské hnutí, aby bylo svědectvím židovskému národu i celému světu jako celku a stalo se tak součástí Jeho celistvého vykupitelského plánu.“¹¹

2.1.2 Porovnání termínů „mesiánský judaismus“ a „židokřesťanství“

Dle knihy *Mesiánský judaismus* od Davida H. Sterna termín „mesiánský“ pochází z hebrejského „*mašiach*“ a znamená pomazaný. Slovo „křesťan“ je z řeckého „*christos*“ a má tentýž význam jako hebrejské slovo „*mašiach*“.¹² V čem tedy spočívá rozdíl?

David H. Stern rozlišuje v používání slova „křesťan“. Upozorňuje na to, že výraz „*christianoí*“, tzn. „křesťané“, se vyskytuje v Nové smlouvě pouze třikrát, a to ve spojení s věřícími v Ješuu Mesiáše „nežidovského původu“, tedy s „pohany“. Podle jeho teorie je termín „židokřesťan“ aplikovaný na mesiánské židy v rozporu s tím, jak je výraz „křesťané“ užitý v Nové smlouvě.¹³ Termín „*christianoí*“ vysvětluje v Nové smlouvě následujícím způsobem:

- První zmínka o „křesťanech“ se objevuje ve *Skutcích 11,19-26*. Někteří mesiánští židé z Kypru a Kyrény hlásali v Antiochii zvěst o Ješuvovi nejen Židům, ale také Helénistům. Několik „pohanů“ z řad Helénistů přijalo vírou nové učení. Dle Sternovy teorie patrně nějací „pohané“ slyšeli mluvit své

¹¹ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 11.

¹² STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 19-20.

¹³ Tamtéž, s. 20.

přátelé o termínu „*christos*“ a ti přivlastnili tento výraz na vůdce nového učení a vytvořili tím termín „*christiano*“, tj. „**křesťané**“. Uvažuje, že „*termín „křesťan“ byl vytvořen pohany pro popsání pohanů v pohanském prostředí*“.¹⁴ Dodává, že Nová smlouva k nám mluví otevřeně, když říká, že: „*V Antiochii byli učedníci poprvé nazváni křesťany*.“¹⁵

- Druhým záznamem jsou *Skutky 26,24-29*. Pavel zde obhajuje svou víru před Festem a přítomným králem Agrippou. Po čase Festus přeruší Pavla hlasitým zvoláním, že blázní. Pavel se však brání. Odpovídá, že není blázen, „*nýbrž jasně vyjevuje slova pravdy a zdravého úsudku*.“¹⁶ Pavel poté směřuje otázku na krále Agrippu, zda věří Prorokům. Pavel na ni sám odpovídá, že ví, že král věří. Podle teorie Sterna je král sofistikovaný, a proto zareagoval, tak jak následně zareagoval. Prohlásil, že ho Pavel málem přesvědčil k tomu, aby se stal „**křesťanem**“. Stern zdůrazňuje, že král raději užívá termín „křesťan“ než jiné označení. Dle jeho domněnky král toto slovo použil díky svým dvořanům „*nežidovského původu*“, od nichž výraz znal. Stern dále uvažuje, že král Agrippa rozuměl obsahu víry asi tak jako průměrný člověk dnes méně známému náboženství. Pokračuje, že nelze zpochybňovat užití slova „křesťan“ králem, a proto Pavel s rozptýlením výsměchu a s vážností zároveň odpovídá: „*Přál bych si od Boha, aby ses nejen ty, ale všichni ti, kdo mě dnes slyší, stali dříve nebo později tím, čím jsem já – kromě těchto pout*.“¹⁷

¹⁴ STERN, H., D., *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past*, Messianic Jewish Publishers, Clarksville, 2007, s. 32. „*Thus the term „Christian“ was invented by Gentiles to describe Gentiles in a Gentile environment.*“

¹⁵ Skutky 11,26.

¹⁶ Skutky 26,25.

¹⁷ Skutky 26,29.

- Třetí zmínka o „křesťanech“ je v *1. Petrovi 4,14-16*. Stern poukazuje na to, že je Petrův dopis jasně zasílaný mesiánským židům v diasporách (1 Petr 1,1). Petr je v dopise nabádá, aby se nestyděli za to, že jsou nazýváni „**křesťany**“. Dle Sternova výkladu nemají tento termín ani zpochybňovat ani být sklíčení. Raději mají přinést Bohu slávu. Stern dále rozvíjí své myšlenky o tom, že se zde neuvádí, aby se mesiánští židé nazývali „křesťané“ anebo že se věřící z pohanů mají identifikovat jako „židokřesťanští věřící“. Ale jde o to, že mesiánští židé, i přes to, že byli nesprávně označeni jako „křesťané“, a sami to pocítovali, nesli toto pojmenování vlídně, protože i takovým způsobem mohli uctít Boží slávu.¹⁸

Podle Sterna mnoho mesiánských židů jasně preferuje termín „mesiánský“ před výrazem „křesťanský“.¹⁹

David H. Stern upozorňuje na existenci dalších oslovení mesiánských židů uváděných v Nové smlouvě. Mesiánští židé byli nazýváni také jako následovníci „té Cesty“ (Sk 9,2 a 22,4) nebo jako „Nazorejci“ (Sk 24,5).²⁰ Dle Raye A. Pritze, citovaného Michaelem Schiffmanem, se původně název Nazorejci používal pro označení mesiánských židů:

„Jméno Nazorejci se původně používalo pro všechny židovské učedníky Ješuy. Do doby, než začal být název „křesťan“ spojován s antiochijskými nežidy, označovalo toto jméno celou církev a nikoli pouze sektu. Takže také verše ve Sk 24,5 se neodvolávají na sektu křesťanů, ale spíše na celou počínající církev, jako sektu vzešlou z judaismu. Až pak, když pohanská církev předčila a zastínila židovskou,

¹⁸ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 32-34.

¹⁹ Tamtéž, s. 20.

²⁰ Tamtéž, s. 32.

mohla vzniknout možnost, že jméno Nazorejci získalo příděch sektářského označení uvnitř církve samotné. Nad tím bychom se měli zamyslet, když vezmeme v úvahu totální absenci tohoto jména v dochované křesťanské literatuře v období mezi sepsáním knihy Skutků a rokem 376, kdy byl sepsán panarion (Spis církevních otců namířený proti herezím).²¹

Stern také uvádí existenci osmi alternativních termínů, jimiž bývají označováni či bývali označováni mesiánští židé:

1. Židovský věřící/*Jewish believer*. Tento termín nelze používat samostatně bez souvislého textu, neboť není jasné, v co nebo komu dotyčný věří. Bez kontextu není zřetelné, do jakého proudu v židovství danou osobu zařadit.
2. Mesiánský věřící/*Messianic believer*. Také tento pojem je neurčitý, pokud je používán samostatně, neboť zde nelze jasně říci, jde-li o Žida, který věří v Mesiáše, nebo zdali jde o věřícího s nežidovskou identitou.
3. Hebrejský křesťan/*Hebrew Christian*. Termín spadá do devatenáctého století. Slovo „hebrejský“ je ekvivalentem ke slovu „židovský“. Židé neboli Hebrejci věřící v Ješuu Mesiáše tím zdůrazňují své prioritní postavení v křesťanství, které mají díky svému židovství.
4. Židovský křesťan/*Jewish Christian*. Tento pojem používají učenci, kteří se zmiňují o Židech, jež žili v prvních čtyřech stoletích začínajícího křesťanství. Termín zdůrazňuje židovství věřícího v židovského Mesiáše.

²¹ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 22-23.

5. Křesťanský žid/*Christian Jew*. V tomto termínu nalezneme stejnou myšlenku jako v předchozím, avšak tento pojem není učenci užíván.
6. Úplný žid/*Completed Jew, Fulfilled Jew*. Pojem ve svém jádru skrývá to, že židovství bylo neúplné bez Ješuy Mesiáše. Nicméně je tento termín bez bližšího kontextu nejasný a tendenční, proto se nedoporučuje užívat.
7. Biblický žid/*Biblical Jew*. Biblický žid následuje učení vycházející ze Staré smlouvy i z Nové smlouvy. Mnoho mesiánských židů používá tento pojem, aby se tak zřetelně oddělili od učení celé rabínské tradice.
8. Žid pro Ješuu/*Jew for Jesus*. Organizace "Jew for Jesus" vznikla na počátku sedmdesátých let dvacátého století. Jejím hlavním účelem bylo evangelizovat Židy. Její název vznikl z úst kritiků. Tento pojem byl aplikován na desítky tisíc mesiánských židů, avšak v samotné organizaci bylo jen několik desítek členů. Toto uspořádání Židů mělo charakteristický styl, se kterým se nemohli všichni mesiánští židé ztotožnit.²²

Termín „židokřesťan“ a „mesiánský žid“ můžeme tedy významově postavit na roveň, když uvážíme, že termín „*mašiach*“ a výraz „*christos*“ znamenají totéž. Avšak když se budeme držet Sternovy teorie o tom, že termín „*christiano*“ se správně používá pouze v kontextu s mesiánskými věřícími v Ješuu z řad „pohanů“, pak by byl termín nesprávně spojován s mesiánskými věřícími v Ješuu z řad Židů. Autorka se domnívá, že termín „židokřesťan“ vznikl v pohanském prostředí pro zařazení Židů, kteří přijali mesiánskou víru v Ješuu, do správného, pro pohany srozumitelného (z hlediska jejich vlastního jazyka, řečtiny) a logického

²² STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 28-29.

(když byli Helénisté po přijetí mesiánské víry nazváni „křesťané“, tak Židé s mesiánským vyznáním budou „židokřesťané“) rámce. Této autorčině úvaze by napomáhala Sternova teorie o vzniku termínu „*christiano*“ v pohanském prostředí vytvořeného pohany pro pohany. Pakliže termín „*christiano*“ byl vytvořen v pohanském prostředí pohany pro pohany a pakliže mesiánští židé zůstávali po nějaký čas společně s nově uvěřivšími z řad pohanů, aby je vyučili (Sk 11,22-26), pak je možné, že Helénisté aplikovali pojem „*christiano*“ i na vůdce z řad mesiánských židů, jak to také uvádí Sternova teorie. A aby je i národnostně od své kultury oddělili, tak je nazvali „židokřesťany“. Z lingvistického hlediska je Židům příjemnější a bližší jejich vlastní mateřský jazyk, a proto také ve své práci autorka upřednostňuje termín „mesiánský žid“ resp. „mesiánský judaismus“ oproti termínu „židokřesťan“ resp. „židokřesťanství“. Dalším důvodem je, že pojem „mesiánský judaismus“ je mladší nežli termín „židokřesťanství“ (viz níže). V současné době se termín „židokřesťanství“ či „židokřesťan“ používá pouze pro označení „mesiánských židů“ věřících v *Ješuu* v prvních čtyřech stoletích raného křesťanství (viz výše). Kdežto termín „mesiánský judaismus“ či „mesiánský žid“ je běžně používané spojení pro označení současně žijících Židů, kteří věří v *Ješuu* Mesiáše.²³

Dle knihy *Mesiánský judaismus* Davida H. Sterna se termín „mesiánský judaismus“ objevil v historii již v roce 1895 a znovu byl užíván Theodorem Luckym v polemice s Davidem Baronem kolem roku 1911. Další záznam tohoto termínu se objevil v novinovém článku Mezinárodního hebrejského křesťanského společenství (*International Hebrew Christian Alliance*) na počátku dvacátých let dvacátého století. Avšak před šedesátými a sedmdesátými lety dvacátého století se termín ještě běžně nepoužíval. V pozdějších šedesátých letech téhož století Manny Brotman nazval svou organizaci Mesiánsko-židovské mezinárodní hnutí (*Messianic Jewish Movement International*). Známkou předělu je

²³ O mesiánském judaismu jako o moderním hnutí viz http://www.mjaa.org/site/PageServer?pagename=n_messianic_movement_messianic_judaism, [cit. 2013-03-30].

rok 1975, ve kterém Hebrejsko-křesťanské společenství Ameriky (*Hebrew Christian Alliance of America*) změnilo svůj název na Mesiánsko-židovské společenství Ameriky (*Messianic Jewish Alliance of America/MJAA*). Mesiánští židé takovýmto způsobem zdůraznili své židovství. V roce 1979 se pojem rozšířil do větších rozměrů díky vytvoření Unie mesiánských židovských kongregací (*Union of Messianic Jewish Congregations/UMJC*).²⁴

2.1.3 Nejednotnost i jednota mesiánských kongregací

Co je a co není mesiánská kongregace dle Michaela Schiffmana: „Mesiánským kongregacím se neříká církve. Církve jsou u židovského lidu spojovány s antisemitismem. V minulosti (a na některých místech je tomu tak dodnes) vzešel antisemitismus z těch, kteří se považovali za věřící – a to jak z řad kléru, tak i z laiků. Řecký výraz *ekklésia* odkazuje na shromáždění lidu, nikoli na budovy. Totéž platí o termínu kongregace. Synonymem pro slovo *ekklésia* je v Nové smlouvě *synagoga*, jak je ho použito v listu Jakubově 2,1-6, kde se mluví o shromáždění věřících. Z tohoto důvodu slovo kongregace neboli *synagoga* vhodně vyjadřuje skutečnost mesiánského shromáždění.“²⁵

2.1.3.1 Nejednotnost mesiánských kongregací

V čem spočívá nejednotnost mesiánských kongregací? Často se uvádí rozdíl v tom, jaký proud v mesiánském judaismu je dané mesiánské kongregaci bližší. Barney Kasdan v knize *Hlasy mesiánského judaismu*

²⁴ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 30.

²⁵ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 13.

(*Voices of Messianic Judaism*) rozlišuje proudy od ortodoxních po liberální.²⁶

Mezi jednotlivými kongregacemi jsou zřetelné rozdíly v používání terminologie a v praktikování víry. Schiffman zdůrazňuje, že v Izraeli se jednotlivá mesiánská společenství široce liší svou tradicí a praxí.²⁷

Odlišnost mesiánských kongregací spočívá také v jejich rozdílných formách. *Barney Kasdan* uvádí, že „*existují formy organizací od aliancí se členstvím po para-kongregační židovské mise, které jsou těsně navázány na pohanské církevní struktury.*“²⁸

Rozdíl existuje také ve struktuře organizací, které pod sebou sdružují jednotlivé mesiánské kongregace. Takovými organizacemi jsou IAMCS (*International Alliance of Messianic Congregations and Synagogues*), jež je napojená na MJAA (*The Messianic Jewish Alliance of America*), a UMJC (*The Union of Messianic Jewish Congregations*).²⁹ Robert Cohen v knize *Hlasy mesiánského judaismu* uvádí, že IAMCS je devítičlenná řídicí komise, jejímiž členy jsou rabíni, které volí předseda. Předseda je volen prezidentem MJAA. Samotnou volbu předsedy prezidentem schvaluje výkonná komise MJAA. Výkonná komise MJAA se volí z členské základny a většinou ji tvoří rabíni. Ve výsledku rabíni volí rabíny, což produkuje stálost vedení.³⁰ UMJC je založená na systému delegátů. Systém poskytuje každému plnohodnotnému členovi kongregace rovnocenný hlas, který je filtrován strukturou, v níž každé

²⁶ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 67.

²⁷ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 35.

²⁸ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 64. „... there are organizations ranging from alliances for individual membership to the para-congregational Jewish missions that are closely connected to Gentile church structures.“

²⁹ Tamtéž, s. 64.

³⁰ Tamtéž, s. 71.

významnější nařízení musí být schváleno delegátem. Delegáti mají právo být voleni do řídicí komise, která řídí jednotlivé podkomise. Stejně tak delegáti jmenují a volí výkonnou komisi. Ta je zastoupená úředníky unie. Tento model struktury je, dle Barney Kasdana, v souladu s principy Staré smlouvy a také s principy moderní židovské komunity.³¹ Tyto dvě organizace se odlišují i ve svém primárním účelu. Cílem UMJC je posilovat a podporovat mesiánské kongregace hlavně v USA. Kongregace vysílají své delegáty na konference, kde jim jsou poskytnuty vzdělávací materiály, prostor pro komunikaci aj. Oproti tomu vizí MJAA není jen rozvoj mesiánských kongregací v USA a ve světě, ale také celosvětový průlom mesiánského hnutí.³²

2.1.3.2 Jednota mesiánských kongregací

„Zatímco není kladen důraz na jednotnost forem vedení kongregací, je naopak zdůrazňována jejich vzájemná a společná zodpovědnost.“ Dle citátu Michaela Schiffmana.³³

Stuart Dauermann v knize *Hlasy mesiánského judaismu* vysvětluje, že sjednocení mesiánských kongregací je díky tomu, že středem náboženského života každého mesiánského žida je smlouva s *Ješouou*, s jeho Mesiášem a také Duch svatý. Mesiánské kongregace se shodují na užití tradičních židovských písní a citací z Nové smlouvy pro účely liturgie.³⁴ Schiffman uvádí jako další jednotící prvek hebrejský jazyk.³⁵

³¹ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 64-65.

³² Tamtéž, s. 73.

³³ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 41.

³⁴ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 7.

2.1.4 Zkušenosti s mesiánsko-židovskou komunitou

S mesiánsko-židovskou plzeňskou skupinou autorka přichází do styku již dva roky. Komunita vyvíjí následující činnosti:

- Jazykové kurzy (hebrejšтина, angličtina).
- Dopolnední modlitební setkání dvakrát do týdne.
- Spolupráce s plzeňskými křesťanskými církvemi a sdružením.
- Kurzy izraelských tanců.

Dle mesiánsko-židovské skupiny vstoupili její členové do těchto aktivit na „Boží zavolání“. Cílem jejich činností je přispívat k hlubšímu poznání Boha a seznamovat zájemce s židovskou kulturou.

Anglický jazykový kurz byl zpočátku koncipován jako diskuze o Bohu a v současné době se na tomto kurzu mluví o „biblickém konci časů“.

Kurz hebrejštiny dělá komunita dvojí formou. Nejprve se vyučuje moderní hebrejšтина a poté biblická hebrejšтина, kde se probírají žalmy a současně se debatuje o jejich obsahu.

Modlitební setkání probíhala nejprve následujícím způsobem: skupina se sešla, mluvilo se o tom, co kdo ve svém životě prožívá, a tak vznikly náměty na modlitby. Pak se pustila hudba, která oslavovala Boha, a takovýmto stylem se čekalo, podle komunity, až přijde Boží přítomnost mezi ně. Lidé se mohli volně po místnosti procházet nebo sedět, tancovat, zpívat. Skupina tímto způsobem dávala najevo, že setkání probíhají ve svobodě Ducha svatého. Kdo vnímal potřebu se modlit, začal mluvit nahlas k Bohu. Přítomní se různě střídali nebo se modlili k Bohu

³⁵ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 35-36.

potichu. Po skončení této části se sesedli společně ke stolu a sdíleli se o tom, co jim Bůh během uctívání a modliteb, jak se členové vyjadřovali, položil na srdce. Některým dal Bůh „na srdce“ úsek z Bible a výklad k němu, některým zas vidění nebo obraz s určitým významem, který mluvil do života konkrétních lidí. Tak se, dle mesiánsko-židovské komunity, přítomní vzájemně duchovně budovali.

V současné době je způsob tohoto setkání pozměněn. Když se skupina sejde, vzájemně se sdílí, co prožívají ve svých životech. Pak vše o čem mluvili, řečeno slovníkem komunity, vydávají Bohu do rukou (modlí se, bez hudby) a poté má někdo z přítomných vyučování, ať přímo z Bible nebo z nějaké křesťanské literatury. Setkání se ukončuje poděkováním Bohu za společný čas a jeho přítomnost mezi nimi.

Komunita spolupracuje s různými, většinou plzeňskými, křesťanskými církvemi na rozmanitých úrovních. Mesiánsko-židovská skupina nespolupracuje s katolickou církví jako takovou, neboť se, dle skupiny, její učení o mariánském kultu a kultu svatých neslučuje s biblickým učením. Jiný rozměr pak komunita vidí na individuální úrovni s katolíky. V tomto případě je otevřená ke společnému dialogu. Mesiánsko-židovská skupina spolupracuje pouze s protestantskými společenstvími jako takovými, avšak i zde se ohlíží na to, jestli vedení toho určitého společenství, podle komunity, dělá „duchovní kompromisy“ v ekumenickém vztahu s katolickou církví jako takovou a jejím učením. Avšak i v tomto případě je skupina otevřená ke komunikaci s konkrétními jednotlivci.

Mesiánsko-židovská skupina také spolupracuje se sdružením ekumenické plzeňské mládeže. Posledním společným projektem byl Festival židovské kultury v září 2012. Hlavním cílem spolupráce bylo přiblížit Boha nevěřícím lidem skrze židovské duchovní dědictví, které má historie křesťanství.

Komunita také vyučuje izraelské tance, jejichž účelem je praktické poznání židovské kultury.

2.1.5 Stručné dějiny

Dle Michaela Wallace, rabína mesiánské kongregace v USA, se pojí mesiánský judaismus s objevením postavy Ježíše Nazaretského (hebr. *Ješua ha-Nocri*) na dějinné scéně. *Ješua* si jako židovský rabín (učitel) vybíral své učedníky (hebr. *talmidim*), kterým bylo mezi deseti až dvaceti lety. Podle jeho úvah to nebyli žádní zkušené muži, jak si často představujeme. Na tehdejší poměry byli vybráni zcela neobvyklým způsobem. Bylo zvykem, že chlapci již od útlého věku navštěvovali *ješivy* (židovské školy), kde se nejprve učili hebrejštinu, aby se mohli zabývat prvními pěti Mojžíšovými knihami, *Tórou* a posléze se učili dalším částem *Tanachu* (Prorokům, *Nevi'im* a Spisům, *Ketuvim*). Dle Wallace žáci procházeli různými „stupni“ židovské školy, a když přecházeli na další, museli získat povolení, aby mohli pokračovat ve studiu. Domnívá se, že tito učedníci, které *Ješua* oslovil, nebyli přijati k dalšímu studiu, a proto se učili se svými rodiči řemeslu.³⁶

Podle Michaela Wallace tito chlapci, stejně tak jako jejich rodiče, byli nadšení, že si *Ješua* jako židovský rabín vybral za své učedníky právě je. Uvažuje, že v té době po tom toužil každý mladík, a proto neváhali, když je *Ješua* oslovil, a šli za Ním. Mimo to, lidé chovali k učitelům důvěru. „Podle dějepisných zdrojů, k nimž řadíme například spisy Josefa Flavia, se tomuto následnictví Ješuy v té době začalo říkat „*Ta cesta*“.“³⁷ Další záznamy o působení *Ješuy*, jeho učení a činech nalezneme ve spisech *Berit Chadaša*, což doslova znamená „*smlouva*

³⁶ WALLACE, M., *Co je mesiánský judaismus* [online]. 2012, s. 1. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.derech.cz/ruzne-clanky/wallace-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>.

³⁷ Tamtéž, s. 2, [cit. 2013-03-26].

obnovená“ či „nová“,³⁸ v křesťanském prostředí jsou spisy známé jako Nový zákon.³⁹

Samotný mesiánský judaismus se začal formovat, dle mesiánsko-židovské perspektivy, až po vzkříšení a nanebevzetí *Ješuy* Mesiáše kolem roku 30 n. l. díky skupině dvanácti učedníků mesiánského judaismu, kteří byli přímými žáky *Ješuy*.⁴⁰

Dle Michaela Schiffmana v období do zničení Jeruzalémského chrámu v roce 70 n. l. byli mesiánští židé chápáni jako nově vzniklý proud v židovství, jehož členové jednoduše uvěřili tomu, že jejich Mesiáš již přišel. Nikterak se od ostatních Židů svým způsobem života nelišili.⁴¹

Rok 70 n. l. a zničení Chrámu v Jeruzalémě římskými vojsky bylo pro celé židovské obyvatelstvo otřesné. Mesiánští židé prchli z Jeruzaléma do Pelly v Zajordání, kde pokračovali v židovském způsobužití a ve své víře v *Ješuu* Mesiáše. Schiffman dále uvažuje, že se zvěst o *Ješuvovi* Mesiáši rozšířila z této diaspory k pohanům, do nežidovského prostředí.⁴²

V období mezi lety 70. n. l. – 132 n. l. se mesiánští Židé vraceli do Jeruzaléma a žili tam až do té doby, než římský císař Hadrián vydal příkaz, který bránil Židům vstupovat, dle Eusebiových slov, „*na půdu svých otců*“⁴³ a který dal Jeruzalém přejmenovat na *Aelia Capitolina*.⁴⁴

Toto období přineslo neshody a soupeření mezi mesiánskými společenstvími a rabínskými obcemi. Do modlitby *Šmone esre* (Osmnáct

³⁸ WALLACE, M., *Co je mesiánský judaismus* [online]. 2012, s. 1. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.derech.cz/ruzne-clanky/wallace-co-je-mesiansky-judaismus.pdf>.

³⁹ Tamtéž, s. 1, [cit. 2013-04-02].

⁴⁰ Dostupné z: http://www.bethadonai.com/FAQ_messianic_vs_rabbinic.html, [cit. 2013-04-02].

⁴¹ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 18.

⁴² Tamtéž, s. 19.

⁴³ Tamtéž, s. 21.

⁴⁴ Tamtéž, s. 21.

požehnání) bylo, za rabína Gamliela II.,⁴⁵ přidáno další, devatenácté, které se ve své podstatě než požehnáním stalo proklínáním mesiánských židů a „jiných sekt“. Přesto byli mesiánští židé stále vnímáni jako součást židovské pospolitosti.⁴⁶

Dle Schiffmanovy teorie Bar Kochbovo povstání změnilo vzájemné vztahy. Zlomovým bodem v židovských vztazích bylo prohlášení Bar Kochby Mesiášem, které učinil během války rabín Akiva. Do té doby se mesiánští židé účastnili povstání, ale v tomto momentu se vzdali nároku na této účasti, neboť nemohli přijmout fakt, že by byl Mesiášem někdo jiný než *Ješua*. Schiffman se domnívá, že v očích ostatních Židů byli považováni za dezertéry.⁴⁷

Do čtvrtého a pátého století mesiánský judaismus přežíval. V židovství nastoupil jako hlavní proud rabínský judaismus a na druhé straně začala růst církve jako instituce, která hlásala spásu pouze pro toho, kdo je jejím členem. Nicejský koncil ve čtvrtém století, podle Schiffmana, rozhodl o tom, že mesiánští židé jsou heretici, a to ne kvůli teologii, ale kvůli své židovské kultuře, svým židovským stylem vedení bohoslužeb. Mesiánští židé byli nuceni se vzdávat své židovské identity a přizpůsobovat se nežidovské církvi, která jako instituce stále rostla a tak se vzdalovala od svých židovských biblických kořenů.⁴⁸

Dějiny mezi pátým a devátým stoletím jsou dějinami, které tvoří jednotliví mesiánští židé a jejich příběhy. Během tohoto období již mesiánsko-židovská společenství neměla prostor. Místo toho nastoupila v plné síle církve jako instituce,⁴⁹ která se, dle Davida Rausche,

⁴⁵ STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 22.

⁴⁶ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 21.

⁴⁷ Tamtéž, s. 22.

⁴⁸ Tamtéž, s. 22-23.

⁴⁹ Tamtéž, s. 30.

„považovala za pravý Izrael“.⁵⁰ Michael Schiffman doporučuje k výše zmíněné tématice příběhů jednotlivých mesiánských židů knihu Hughe Schonfielda *Dějiny židovského křesťanství*.⁵¹

Schiffman uvádí, že „v průběhu devatenáctého století začalo mezi židovským lidem fyzické i duchovní obrození.“⁵² V této době se zformovalo sionistické hnutí. První Sionistický kongres byl svolán roku 1887 Theodorem Herzlem do švýcarské Basileje, kde se diskutovalo o možnosti vzniku židovského státu. Dle pohledu mesiánského judaismu stejně tak, jako Bůh začal shromažďovat Židy z různých koutů světa, tak podobně začal svolávat mesiánské židy z nežidovských církví do mesiánských kongregací.⁵³

„Předchůdci“ mesiánských židů sami sebe v devatenáctém století nazývali „hebrejskými křesťany“ a tento pojem dosazovali také do názvů svých kongregací.⁵⁴ Dle údajů Schiffmana byla první mesiánská kongregace založena 14. května 1866 ve Velké Británii pod názvem Společenství hebrejských křesťanů. Toto stejnojmenné společenství se zformovalo v roce 1915 také v Americe. O deset let později bylo založeno Mezinárodní společenství hebrejských křesťanů a další kongregace se začaly formovat v Evropě i ve Spojených státech.⁵⁵

V Londýně byla vytvořena v roce 1898 Hebrejsko-křesťanská kongregace, která spolupracovala s misijní organizací *Mildway Mission to the Jews*. A. E. Thompson zachycuje ve své knize *Století židovských misí (A Century of Jewish Missions)* z roku 1902 popis shromáždění

⁵⁰ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 23.

⁵¹ Tamtéž, s. 30.

⁵² Tamtéž, s. 30.

⁵³ Tamtéž, s. 31.

⁵⁴ Tamtéž, s. 37.

⁵⁵ Tamtéž, s. 31.

mesiánských židů. Schiffman k tomu dodává, že Thompsonovo vyjadřování je zrcadlem používané nemesiánské terminologie té doby:⁵⁶

„Hebrejsko-křesťanské shromáždění je sdružení nebo kongregace konvertitů, utvořená v roce 1898 s cílem vzájemného vzdělávání a vydávání svědectvím bratrům podle těla. Sdružení se schází k bohoslužbě každé nedělní ráno v londýnské budově Mildmay Mission a pořádá setkání pro Židy pod širým nebem ve Whitechapel a Soho. Dohled nad shromážděním je svěřen volenému výboru neboli radě. Toto je jedno z mála výrazně židokřesťanských sdružení, která prosperují a o jejichž dalším trvání nelze v tak raném stádiu existence nic předvídat.“⁵⁷

Schiffman komentuje, že jistou výjimkou té doby v používání novodobé mesiánské terminologie byl Rabinowitz, který „předběhl svou dobu o celé století a zřídil první mesiánskou synagogu v moderním slova smyslu.“⁵⁸

Podle Schiffmanových údajů existuje po celém světě kolem sto padesáti mesiánských kongregací, které zastřešují tři organizace:

- Unie mesiánských židovských kongregací (*The Union of Messianic Jewish Congregations/UMJC*)⁵⁹
- Spolek mesiánských kongregací (*The Fellowship of Messianic Congregations/FMC*)
- Mezinárodní společenství mesiánských kongregací a synagog (*The International Alliance of Messianic Congregations and Synagogues/IAMCS*);⁶⁰ tato organizace je pod záštitou Mesiánského židovského společenství

⁵⁶ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 33.

⁵⁷ Tamtéž, s. 34.

⁵⁸ Tamtéž, s. 32.

⁵⁹ Dostupné z: <http://www.umjc.org>. [cit. 2013-04-02].

⁶⁰ Dostupné z: <http://www.iamcs.org>. [cit. 2013-04-02].

Ameriky (The Messianic Jewish Alliance of America/MJAA).⁶¹⁶²

Mesiánští židé chápou jako své předchůdce hebrejské křesťany, kteří zakládali první mesiánská společenství. Schiffman uvádí, že v hebrejštině zní termín „hebrejský křesťan“ stejně jako výraz „mesiánský žid“, tedy *Jehudim Mašichim*. Někteří z řad mesiánských židů stále navštěvují křesťanské církve.⁶³

2.2 Křesťanství

2.2.1 Definice

Dle Sterna, jak jsem již uvedla v podkapitole Mesiánský judaismus, pochází termín „křesťané“ z řeckého „*christianoí*“, odvozeného od výrazu „*christos*“, tzn. pomazaný.⁶⁴ Martin Buber vysvětluje, že termín „*christos*“ zní v českém výrazu „*Kristus*“.⁶⁵ V Českém studijním překladu Bible je u termínu „křesťané“ odkaz na poznámku pod čarou, kde se píše „*nebo lépe: kristovci*“ (s. 1319). Buber uvádí, že křesťan (nebo také *kristovec*) je „*ten, kdo vyznává Ježíše Krista jako svého Spasitele*“.⁶⁶ Podle Jamese B. Northa je „*ohniskem identity křesťanů každé generace život a služba tohoto Ježíše*“.⁶⁷ Buber dále upozorňuje na to, že křesťané nejsou

⁶¹ Dostupné z: <http://www.mjaa.org> [cit. 2013-04-02].

⁶² SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 36-37.

⁶³ Tamtéž, s. 37-38.

⁶⁴ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 19-20.

⁶⁵ BUBER, M., *Já a ty : o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích : příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007, s. 11.

⁶⁶ Tamtéž, s. 11.

⁶⁷ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 9.

sjednoceni na základě stejné národnosti ani kultury na rozdíl od židovství, ale spojuje je víra v *Ješuu* Mesiáše.⁶⁸

2.2.2 Autorita Bible

James B. North vysvětluje, že křesťané přijímají autoritu Nové i Staré smlouvy.⁶⁹ Martin Buber uvažuje, že prvotním *Ješuvým* svatým Písmem byl *Tanach*, který se stal prvotně důležitým spisem také v křesťanství. Řecky hovořící křesťané si časem přivlastnili řecky psanou Septuagintu, jež má jiné řazení biblických knih a navíc obsahuje další knihy, které nebyly v původním hebrejském originálu.⁷⁰ Podle Buberu „*Se Nový zákon často odvolává na autoritu zákona Starého a příběh Ježíšova života předkládá jako naplnění starozákonních proroctví.*“⁷¹ Kimová ve své knize *Úvod do teologie* píše o Bibli, že je autoritativní sjednocující prvek všech církví. Díky ní církve rozvíjí vzájemný dialog.⁷²

2.2.3 Trojjedinost Boží

Kimová uvádí, že křesťané věří Bohu, který je trojjediný. Obsahuje v sobě tyto osoby: Otce, Syna a Ducha svatého. Jak dále upozorňuje, Písmo vyložené o Boží Trojici nehovoří. Dle křesťanské perspektivy se chápe Trojice následujícím způsobem: „*je to starozákonní Bůh, Bůh*

⁶⁸ BUBER, M., *Já a ty :o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích : příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007, s. 11.

⁶⁹ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 9.

⁷⁰ BUBER, M., *Já a ty :o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích : příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007, s. 12.

⁷¹ Tamtéž, s. 12.

⁷² KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 16.

*zjevený Ježíšem Kristem a Bůh, jenž sestoupil jako Duch svatý na společenství apoštolů.*⁷³

Claude Tresmontant myšlenky o trojjedinosti Boha rozvíjí hlouběji ve své knize *Základy teologie*. Upozorňuje na to, že v hebrejském originálu Staré smlouvy se hovoří o Bohu v množném čísle. Tento hebrejský výraz zní „*elohim*“. Dále vysvětluje, že se na mnoha místech v *Tanachu* nachází tetragram JHVH. Židé ho vyslovují jako „*adonaj*“, což znamená „*Pán*“. Poukazuje také na stovky zmínek o „Slovu Božím“, které nalezneme hlavně u stvoření nebo v jeho souvislosti. Hebrejský termín pro „slovo“ je „*dabar*“. Tresmontant si všímá také toho, že sousloví „Boží slovo“ je použité v souvislosti se sdělením, které pochází od Boha a má být předáno určitému člověku nebo proroku. Proto výraz „Slovo Boží“ existuje ve veškerých prorockých knihách. Do třetice Tresmontant uvádí také zmínky o „Božím Duchu“. Jeho hebrejský výraz zní „*ruah*“. „Ducha Božího“ vidí dle *Tanachu* v souvislosti „*se svatým pomazáním a předáním Ducha Božího, to znamená Ducha svatého*“.⁷⁴ Upozorňuje na tři „Boží osoby“ – na Boha, na Boží slovo a na Ducha Božího. Dle jeho názoru však tyto „Boží osoby“ nejsou třemi bohy, protože Bůh je jediný:⁷⁵

*„Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Miluj Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou silou.“*⁷⁶

„Slovo Boží, to je Bůh, jenž se vyjadřuje, jenž předává vědění, které má a které mu náleží, především v díle stvoření; a dále také v tvůrčím díle zjevení... Duch svatý, to je Duch Boží, to znamená Bůh sám, který je Duch, a který se předává duchu člověka. ... Právě prostřednictvím

⁷³ KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 93.

⁷⁴ TRESMONTANT, C. *Základy teologie*. I. Lukáš, A. Rezová. Brno: Barrister, 1995, s. 123.

⁷⁵ Tamtéž, s. 121-124.

⁷⁶ Deuteronomium 6,4-5.

*imanence Ducha Božího v člověku předává Bůh informaci, kterou chce sdělit, to znamená své slovo.*⁷⁷

Tresmontant poukazuje dle Nové smlouvy na to, že rabbi *Ješua* nazýval Boha termínem „*abba*“, což se překládá jako „otec“. Upozorňuje na to, že výraz „*abba*“ používaly děti k označení vlastního otce. Takže tento termín se spíše blíží našemu slovu „tatínek“. Jako další zajímavou zmínku uvádí, že *Ješua* nikdy nepoužíval výraz „náš Otec“, nýbrž jen „váš Otec“, „tvůj Otec“ nebo „můj Otec“. Tresmontant tím dokazuje, že si byl *Ješua* vědom originálního vztahu mezi Ním a Bohem, který byl jiný než vztah mezi Bohem a jeho žáky. Tresmontant se také zaměřuje na použití termínu „Syn“. *Ješua* sám sebe nazýval jako „Syn člověka“, hebrejsky „*ben ’adam*“. Dle Tresmontantova odůvodnění používal *Ješua* toto spojení, aby vyjádřil, že patří k danému druhu. „*Hebrejščina nemá slovo pro označení „druhu“.*⁷⁸ Místo toho užívá termín „syn“. Sám Bůh nazývá *Ješuu* „můj Syn“. Řada lidí s nečistým duchem v Něm dle Nové smlouvy rozpoznává Ducha Božího, a proto Ho oslovují „Synu Boží“. Tresmontant dále vysvětluje, že termín „Syn“ je shodný s výrazem „Syn Boží“. V Nové smlouvě se tak vždy pojmenovává *Ješua* z Nazaretu, kterého pozdější teologie označuje vtěleným Slovem.⁷⁹

Tresmontant uvádí, že mezi *Ješou* a Bohem existuje vzájemná imanence, a proto je mezi Nimi skutečná jednota. Hluběji se také zabývá osobou Ducha svatého. V Nové smlouvě je pojmenován řeckým výrazem „*paraklétos*“. Vysvětluje, že „*v jazyce rabínů prvních století našeho letopočtu je slovo „perakelít“ či „perakelíta“ zjevně utvořené na základě řeckého „paraklétos“, ten, kdo hovoří pro či ve prospěch obviněného v procesu, ten, kdo hovoří pro člověka v přítomnosti Boha. Mojžíš je dobrý „perakelít“.*⁸⁰ Tresmontant ve slově „*paraklétos*“, česky „přímluvce“,

⁷⁷ TRESMONTANT, C. *Základy teologie*. I. Lukáš, A. Rezová. Brno: Barrister, 1995, s. 124.

⁷⁸ Tamtéž, s. 130.

⁷⁹ Tamtéž, s. 125-134.

⁸⁰ Tamtéž, s. 139.

jak je označován Duch svatý (Jan 14,26), shledává „prostředníka“, který hovoří ve prospěch někoho.⁸¹

V průběhu staletí teologové rozvinuli učení o Trojici a podle toho, co sami v daném učení zdůrazňovali, vznikaly různé odklony od původního chápání.

- *Modalističtí monarchiáni* zdůrazňovali jednotu Boží (*monarchie* = „jeden vládce“). Věřili, že Bůh neexistuje jako tři samostatné osoby, ale že jde o postupné projevy (forma = *modus*) jediného Boha.⁸² Jednou působí jako Otec, někdy zas jako Syn a jindy jako Duch svatý. Proto se dá říci, že místo *Ješuy* trpěl na kříži Otec.⁸³
- *Dynamičtí monarchiáni/adopciáni* pokládali *Ješuu* pouze za člověka, kterého Bůh při křtu v Jordánu obdařil svou energií a tak ho „adoptoval“. Za Boha uznávali jen Otce a *Ješua* byl Bůh přijatý.⁸⁴
- *Arius* ve svém učení zdůrazňoval, že Logos-Kristus není pravý Bůh. Pokládal Krista za poloboha, který není věčný ani všemohoucí a jemuž nepřísluší plné božství. Byl stvořen v čase, byl schopen utrpení a tím, co vykonal, předčil člověka.⁸⁵

2.2.4 Mariánská dogmata a kult svatých

Dogmata o Marii Panně jsou následující:

⁸¹ TRESMONTANT, C. *Základy teologie*. I. Lukáš, A. Rezová. Brno: Barrister, 1995, s. 138-139.

⁸² KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 94.

⁸³ FRANZEN, A. *Malé církevní dějiny*. 1. vyd. B. Smékal. Praha: Zvon, 1992, s. 60.

⁸⁴ Tamtéž, s. 60.

⁸⁵ Tamtéž, s. 60-61.

- Neposkvrněné početí
- Stálé panenství
- Boží mateřství
- Nanebevzetí s tělem i duší

Neposkvrněné početí Panny Marie vyhlásil papež Pius IX. 8. prosince 1854. Papež v bule říká: *„Ke cti svaté a nerozdílné Trojice, k poctě a ozdobě panenské Matky Boží, povýšení katolické víry a k rozmnožení křesťanského náboženství, z plnosti moci našeho Pána Ježíše Krista, blažených apoštolů Petra a Pavla a Naší, vynášíme, prohlašujeme a definujeme: Učení, že nejblahoslavenější Panna Maria byla od prvního okamžiku svého početí ojedinělou výsadou milosti všemohoucího Boha se zřetelem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení, uchráněna neporušenou od všeliké poskvrny prvotní viny, je od Boha zjeveno, a proto mu všichni věřící musí pevně stále věřit.“*⁸⁶ Teologie se zakládá na tom, že Marie byla už od začátku svého bytí uchráněna dědičného hříchu díky Boží milosti, jakou nedostal žádný jiný tvor. Ta milost pramenila díky Božímu Synu.⁸⁷

Dogma o panenství Marie bylo přijato na prvním konstantinopolském (381 n. l.) a chalcedonském (451 n. l.) koncilu. Teologie tohoto dogmatu spočívá v tom, že Marie jak panensky počala, tak i porodila. Dle tvrzení neměla další děti.⁸⁸

Marie byla prohlášena za Bohorodičku na sněmu v Efezu (431 n. l.). Teologie říká, že Marie je svým mateřstvím spojená s celou Boží Trojicí.⁸⁹

⁸⁶ MINAŘÍK, M. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991, s. 7-8.

⁸⁷ Tamtéž, s. 9-10.

⁸⁸ Tamtéž, s. 17, 20-21.

⁸⁹ Tamtéž, s. 26, 28.

Dogma o Nanebevzetí Panny Marie vyhlásil 1. listopadu 1950 papež Pius XII. Definice učení zní: „...vynášíme, prohlašujeme a definujeme, jako božsky zjevené dogma, že neposkvrněná, vždy panenská Matka Boží Maria, po dokončení běhu pozemského života, byla s tělem i duší vzata do nebeské slávy.“⁹⁰

Světcí jsou pro katolíky i pravoslavné těmi, kteří žili dobrý duchovní život zde na zemi, jsou pro ně příkladem i pomocí, neboť věří, že se u Boha přimlouvají za jejich potřeby, okolnosti aj. Vnímají je jako své patrony a ochránce. Při křtu, biřmování nebo při řeholním slibu přijímají jejich jména. Světcí je provázejí celým životem a většina věřících k nim má osobní vztah.⁹¹

2.2.5 Stručné dějiny

První zmínka o křesťanech z pohanského prostředí existuje v Nové smlouvě ve Skutcích, kde mesiánští židé získali pro své učení další lidi z řad Helénistů.⁹² James B. North ve své knize *Dějiny církve od Letnic k dnešku* upozorňuje, že raná církev byla zpočátku organizačně velmi prostá a také učení o *Ješuvovi* a o spasení bylo podáváno jednoduchým způsobem.⁹³

Ve druhém století církev čelila dvěma tlakům. Zakoušela vnější tlak z pronásledování a zároveň prožívala vnitřní tlak kvůli herezím. North uvádí tři body, které byly odezvami na tyto dva problémy:

1. „Změna v pojetí biskupského úřadu“

⁹⁰ MINAŘÍK, M. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991, s. 32-33.

⁹¹ ČERNÁ, A., POTUŽÁKOVÁ, J., RADKOVSKÝ, F., *Světcí: patroni, ochránce*. Plzeň: Západočeská galerie, 2003. 20 s.

⁹² Skutky 11,19-26.

⁹³ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 16.

2. „Vytvoření kréda“

3. „Uzavření kánonu svatých Písem“⁹⁴

Vysvětluje, že v Ignatiových spisech nacházíme rozdíly mezi úřadem „biskupa“ a „presbytera“ neboli staršího. North poukazuje na to, že Nová smlouva nevidí v těchto úřadech žádný rozdíl, dokonce je záměňuje, Ignatios však staví biskupa nad skupinu presbyterů, jemuž jsou přímo podřízeni. Jednota církve existuje dle Ignatiova tvrzení v jedinství biskupa, který svou autoritou zaujímá *Ješuo*vo místo, a starší zas zaujímají místo apoštolů. Tento model se nazývá *monarchický episkopát* nebo také *monoepiskopát*. Vládnoucím monarchou je v tomto případě biskup. Ignatius jako biskup píše v listu do Smyrny, že nikdo v církvi nemůže nic dělat bez jeho souhlasu.⁹⁵ Hlavou církve je dle Ignatia biskup.⁹⁶ Úřad biskupů a presbyterů byl podle Novozákonního modelu udržován do roku 140. Nedlouho poté se monarchický episkopát ujal také v Římě a následně, do roku 200, se stal rysem křesťanství.⁹⁷

Křesťané reagovali na heretická gnostická učení vytvořením kréda (latinsky *credo* = věřím). Gnostikové se považovali za jediné vlastníky „pravého“ poznání (řecky *gnosis*), skrze něž je možná spása. Zpočátku bylo křesťanské krédo jednoduché. Postupně jej obohacovali dalšími upřesňujícími větami. První vyjádření víry vzniklo v Římě kolem roku 150:⁹⁸

⁹⁴ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 25.

⁹⁵ Tamtéž, s. 25-26.

⁹⁶ KLÍČOVÁ, M. *Vzestup křesťanství: dějiny prvních pěti století církve*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2009, s. 61.

⁹⁷ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 26.

⁹⁸ Tamtéž, s. 27.

„Věřím v Boha Otce všemohoucího, a v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, a v Ducha svatého, církev svatou, těla z mrtvých vzkříšení.“⁹⁹

Kolem roku 200 bylo přijato rozšíření o Kristovi, které se nadále vymezovalo proti gnostikům. Vyznání se vyvíjelo a další shrnutí víry bylo zformulováno ve Španělsku kolem roku 650.¹⁰⁰

O první kanonizaci Písem usiloval Markión. Ten byl za svá gnostická tvrzení roku 144 exkomunikován z církve. Aby mohl své učení obhájit, potřeboval k tomu vhodné podklady. Na tomto základě začal sbírat spisy, které by potvrdily pravdivost jeho učení. Řecký termín „kánon“ znamená „rákos“. Rákos se používal jako měřítko. Proti Markiónovu seznamu knih se postavily církve. O kanonizaci v církevním prostředí se nejvíce zasadil Origénes. Shrnul spisy, jež byly přijatelné pro všechny církve, a dále spisy, které byly přijaty pouze některými. Kánon s 27 spisů byl schválen na koncilu v Kartágu roku 397. North upozorňuje, že *„církev kánon „nevytvořila“. Badatelé, zvláště katoličtí, budou později chtít dokázat, že církev je Novému zákonu nadřazena a má právo tyto knihy vykládat podle své potřeby, protože kánon zformovala. Ve skutečnosti tomu tak není. Církev kánon nevytvořila. Dotyčné spisy byly napsány v apoštolské době bez jakéhokoli souhlasu církve. Ve skutečnosti je sbory dávno před kanonizací užívaly a uznávaly jejich autoritu. Takže církev „nevytvořila kánon“, ale spíše po dlouhém období zkoumání a zvažování prostě dospěla k souhlasu a uznala autenticitu a autoritu těchto spisů jako Písma. Nový zákon svou apoštolskou autoritou stojí nad církví, která se musí znovu a znovu vracet k příkladu apoštolského křesťanství.“¹⁰¹*

⁹⁹ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 27.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 28.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 29.

Ve třetím století došlo k dalšímu vývoji církve. Sbory se začaly početně rozrůstat a vznikla potřeba konání několika shromáždění najednou, aby se všichni mohli zúčastnit. Starší sboru brali chléb a víno, jež biskup požehnal, a přinesli je do dalších sborů. Po skončení bohoslužby se presbyteři vraceli do biskupova domu. Postupně presbyteři trávili v odlehlejších sborech více času kvůli pastorační službě, a proto v tamějších sborech zůstávali. „*Stali se tím, čemu se později bude říkat farní kněz, farář.*“¹⁰² North zde poukazuje na stále stoupající rozdíl ve významech slov „biskup“ a „presbyter“.¹⁰³

Dalším bodem v historii křesťanství je rok 250. Nastává nové pronásledování a církve řeší otázku, co s těmi, kteří zapřeli svou víru. Následně vyvstává otázka, co s těmi, kteří se nechali pokřtít v heretické nebo schizmatické církvi? Je křest platný? Tyto otázky řeší biskupové, mezi nimiž vznikají jasné spory. Biskup Cyprian nedokázal prosadit své myšlenky, a proto rozvinul teorii, že mimo církve není spásy. Ve své teorii použil Ignatiových úvah. Jako církve definoval ty, kteří „*náležitě poslouchají své biskupy*“.¹⁰⁴

Roku 313 vydal císař Konstantin tzv. milánský edikt. Tento výnos zaručoval všem lidem a výslovně křesťanům náboženskou svobodu.¹⁰⁵

V provinciích vznikala metropolitní města. Biskupové, kteří působili v těchto městech, postupně uplatňovali autoritu nad biskupy, jež sídlili v menších městech stejné provincie. Tento „metropolitní“ biskup byl nazván jako „arcibiskup“, v pravoslavných zemích „metropolita“. Začaly se objevovat také „patriarcháty“. Ty byly řízené „patriarchou“. Existovalo pět metropolí patriarchátů, čtyři na Východě: Jeruzalém, Alexandrie, Antiochie a Konstantinopole, na Západě to byl Řím. Mezi biskupy

¹⁰² NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 30.

¹⁰³ Tamtéž, s. 30.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 31-32.

¹⁰⁵ Tamtéž, 2001, s. 38.

panovala soupeřivost. Kdo získal pozici v metropolitním městě, ten měl pravomoc nad církvemi v daném patriarchátu.¹⁰⁶

Teologické nejasnosti v křesťanství zapříčinily potřebu koncilů. Církev se stavěla proti herezím, jako byl montanismus, monarchianismus, apollinarismus, vymezovala se proti quadrodecimaniánům, proti výrokům Areia aj. První sněm svolal císař Konstantin do Nikaje v roce 325 n. l. Na sněm přijeli biskupové, kteří se pokoušeli vypořádat s tehdejšími odklony od křesťanství. Takovýmto způsobem koncily probíhaly i v následujících stoletích.¹⁰⁷

Vznik mnišství se datuje koncem třetího století. Důvody ke vzniku tohoto hnutí mohou být následující:

- Doslovné chápání Písma, které učí, abychom netíhli k věcem tohoto světa, abychom ukřižovali sami sebe aj.
- Vlivy, jež se objevily v řecké filozofii, abychom překonávali žádosti těla a obdobně tak v gnózi.
- Dokud byla církev pronásledována, tak vznikaly možnosti zemřít pro svou víru („červené mučednictví“), ale poté, co církev v říši stanula na výsluní, pronásledování ustalo. To dávalo prostor pro askezi („bílé mučednictví“).
- Poslední příčina, kterou North uvádí, je úpadek kvality duchovního života v církvích. Upřímní křesťané byli zklamáni, a proto se oddělovali od ostatních a budovali soukromé obecenství s Bohem.¹⁰⁸

Od sedmého století církev na Východě bojovala s islámem. Na Západě zas církev od devátého století vedla vnitřní zápasy o nezávislost

¹⁰⁶ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 40-41.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 43-47.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 52-53.

– „biskupové bojovali proti arcibiskupům, arcibiskupové proti papežům a obojí proti laickému vměšování šlechty a králů.“¹⁰⁹

Od jedenáctého století nastává doba křížových výprav. Důsledky těchto výprav jsou podle Northa následující:

- Prohrané bitvy snížily prestiž papežství a zároveň se křesťanská víra oslabila kvůli zjištění, že muslimové jsou „také lidé“.
- Vznikly vojenské řady jako například templáři, rytíři lazaretu sv. Jana v Jeruzalémě a teutonští rytíři.
- Odpustky do roku 1198 promíjely dočasný trest, který nebyl součástí tohoto života, ale očistce, avšak odpuštění nebylo úplné. Až papež Inocenc vyhlásil úplné odpustky pro ty, kteří pomohli vyzbrojit minimálně jednoho válečníka. Ve třináctém století byly odpustky znehodnocovány k zvýšení majetku církve nebo jen za příspěvek pár mincí do papežských fondů.
- Šlechtici ve válečném tažení dostali nový pohled na svět, „opustili svůj krátkozraký provincialismus“,¹¹⁰ ubylo mezi nimi bojů o moc, což vedlo k upevnění moci krále a napomohlo to k posílení národního smýšlení v Evropě.
- Díky muslimským obchodníkům získali nové znalosti o zeměpise a obchodu.¹¹¹

Ve čtrnáctém století, kdy stále trvalo schizma dvojpapežství, se objevil jeden z prvních otevřených kritiků papežství, a to John Wyclif. Ve svém tvrzení byl na dobu příliš radikální, neboť nazval papeže antikristem. Presbytery, kněze a biskupy viděl na stejné úrovni a

¹⁰⁹ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 74 a 90.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 114.

¹¹¹ Tamtéž, s. 113-114.

zdůrazňoval, že jde jen o služební řády. Koncil v Kostnici přikázal po jeho smrti ostatky společně s jeho spisy spálit. V Čechách byl tímto smýšlením ovlivněn Jan Hus.¹¹²

Mezi nejvýznamnější reformátory šestnáctého století patřil Martin Luther. Ten plně souhlasil s tím, že víra bez skutků není víra, i když skutky člověka nespasí, ale jsou nezbytné k prokázání existence víry. Lutherovo myšlení přijali knížata i panovníci, kteří protestovali proti omezení náboženských výsad. Ti byli nazváni „protestanty“. Dalším švýcarským průkopníkem byl Huldrych Zwingli a v Bernu se svými reformačními stanovisky vystupoval Francouz Jan Calvin. Od tohoto hlavního proudu reformace se odštěpily nové skupiny, jmenovitě „spiritualisté“, „evangeličtí racionalisté“ či „anabaptisté“.¹¹³

V minulosti se spíše poukazovalo na řeckou větev pravoslaví, ale správné celkové označení východní církve zní pravoslavná či východní pravoslavná církev. Jedním z rysů ruského pravoslaví v devatenáctém století je boj mezi „zapadniky“ a „slavjanofily“. První jsou ovlivněni západním protestantismem a druzí zastávají autentické pravoslaví, hlavně slovanského způsobu. Tento boj byl viditelný také v politické sféře.¹¹⁴

Dvacáté století přineslo ekumenické hnutí. Termín „ekumenický“ pochází z řeckého „oikoumene“, jež zahrnuje všechny obydlený svět. Ekumenické počátky jsou datovány rokem 1910, kdy se konala *Světová misijní konference* v Edinburghu. Misionáři se snažili o to, aby se jejich misijní úsilí spojilo jak na domácí, tak i zahraniční scéně. Roku 1925 byla ustanovena *Světová rada církví*, při jejímž zasedání v roce 1961 v Dillí byla přítomna ruská pravoslavná církev a poprvé také římskokatoličtí zástupci. Papež Jan XXIII. prosadil ekumenický koncil v Římě.

¹¹² NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 128-130.

¹¹³ Tamtéž, s. 151-157.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 203 a 208.

Pozorovatelé z řad protestantů byli vybízeni, aby se vyjadřovali především k těm dokumentům, které souvisely s ekumenickými zájmy. Ale nejen k nim. V roce 1964 papež Pavel VI. vykonal pouť do Izraele a setkal se s konstantinopolským patriarchou, s nímž v roce 1965 zrušil platnost vzájemných klateb z roku 1054.¹¹⁵

2.3 Rabínský judaismus

2.3.1 Definice

Co je to rabínský judaismus? Termín „judaismus“ autorka definovala již dle Sterna v podkapitole Mesiánský judaismus, avšak z perspektivy rabínského judaismu je Židem ten, kdo se narodil židovské matce, nebo ten, kdo konvertoval k židovství. Rabínský judaismus se řídí v tomto ohledu pouze podle *halachy*, židovského náboženského práva.¹¹⁶

Co znamená výraz „rabínský“? Petr Sláma v knize *Tanu rabanan* uvádí, že Šerira Gaon (10. století) ustálil systém rabínských titulů. Veškeré tituly vznikly z výrazu „rav“, což překládáme jako „velký“. Titul „rav“ se používal ve smyslu „mistr“ a označoval ty, kteří v něčem vynikli. Dle Šerirova systému nesou titul „rav“ babylonští učitelé, titul „rabi“ izraelští učitelé a titul „raban“ náleží patriarchům.¹¹⁷

Kdo je rabínským židem? Petr Sláma vysvětluje, že rabínský žid vyjadřuje svou poslušnost Bohu studiem.¹¹⁸ Autoritou pro rabínského žida

¹¹⁵ NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, s. 244-245, 247, 249-230, 250.

¹¹⁶ BUBER, M., *Já a ty :o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích : příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007, s. 6.

¹¹⁷ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 58-59.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 16.

je rabínská literatura, také *Tanach* a rabíni, kteří jsou příkladem toho, jakým způsobem žít náboženský život.¹¹⁹

2.3.2 Písemná a ústní *Tóra*

V rabínském judaismu existuje podvojná *Tóra*, která se skládá z písemné a ústní *Tóry*. Obě *Tóry* byly, jak rabínští židé věří, předány na hoře Sinaj Mojžíšovi. Rabínská literatura představuje ústní *Tóru* (tradici) a *Tanach* představuje písemnou *Tóru*. Židé věří, že Mojžíš na Sinaji dostal jak svých Pět knih, tak také Proroky a Spisy. Rabi Jicchak praví: „*To, co mají v každém pokolení prorokovat, obdrželi proroci z hory Sinaj.*“¹²⁰

Slovo *Tóra* je z hebrejského slovesného kořene *j-r-h* a znamená „někoho do něčeho uvádět“, „učit“.¹²¹

2.3.2.1 Rabínská literatura

Mišna je základním spisem rabínské literatury. Zahrnuje v sobě rabínskou tradici. Na přelomu druhého a třetího století ji redigoval Jehuda ha-Nasi, avšak s jejím vývojem se spojují také jména jako rabi Meir a rabi Akiva. Je psaná mišnaickou hebrejštinou a dělena do šesti oddílů:

1. „*Zeraim/Semena – tématika zemědělství*“
2. „*Moed/Termín – předpisy k jednotlivým svátkům*“
3. „*Našim/Ženy – halachické aspekty manželství, problematika slibů*“

¹¹⁹ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 62-63.

¹²⁰ Tamtéž, s. 25.

¹²¹ Tamtéž, s. 25.

4. „*Nezikin/Škody – o vedení sporů*“
5. „*Kodašim – záležitosti svatyně*“
6. „*Tohorot/Čistoty – rozhraní čistého a nečistého v různých oblastech života*“¹²²

Tyto oddíly jsou dále děleny na zhruba deset traktátů, jejichž celkový počet je 63.¹²³

V Mišně se objevuje málo biblických záznamů. Nalezneme tam jen pár biblických odkazů.¹²⁴

Tosefta je sbírka tanajských materiálů uspořádaných stejným stylem jako Mišna, ale v počtu traktátů se liší. Tosefta má o 5 méně, přesto je čtyřikrát obsáhlejší. Jejími redaktory jsou rabi Chija a rabi Ošaja – izraelští *amorajci*. V souvislosti s Toseftou se uvádí také jméno rabiho Nechemji, který nejspíš stojí za větší částí této sbírky. Tosefta znamená „doplnění, dodatek“. Jedná se o spisy, které nebyly dány do Mišny. Avšak byly sesbírány a poté do ní vloženy jako dodatek. Ten představuje dnešní Toseftu. Dle teorie Judith Hauptmanové je však Tosefta starší než Mišna. Mišnu považuje za důkladně zpracovanou Toseftu.¹²⁵

Talmud jeruzalémský či palestinský neboli *Jerušalmi*, je sbírka, kde nalezneme „*halachická rozhodnutí, příběhy s poučným koncem, exegeze Tanachu, které ústí v halachu či vysvětlení nějaké situace, to vše je shromážděno, seřazeno a připojeno k oddílům Mišny... Gemara existuje pouze k 39 ze 63 traktátů a tvoří jí převážně halacha.*“¹²⁶

¹²² SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 71.

¹²³ Tamtéž, s. 71.

¹²⁴ Tamtéž, s. 72-73.

¹²⁵ Tamtéž, s. 76.

¹²⁶ Tamtéž, s. 78-79.

Talmud babylonský neboli *Bavli* obsahuje spisy jak babylonských, tak izraelských *amorajců*. Jedná se o jejich výroky, spory, historiky z jejich vlastního života a podobenství. Jsou uspořádány a připojeny k oddílům Mišny, jako je tomu u Talmudu jeruzalémského. V tomto případě existuje Gemara jen k 36 z 63 traktátů.¹²⁷

Midrašická tvorba je rabínský výklad Bible. Pro něj se ujal termín „*midraš*“, jehož kořen *d-r-š* znamená „požadovat“, „tázat se“, „zkoumat“. Jedná se o výklad zaujatý. Člověk má otázku a odpověď hledá ve výkladu Bible. Midrašické sbírky jsou složeny z kázání a jsou řazeny dle pořadí biblického textu. Tradiční způsob dělí sbírky na halachické a agadické. Halachické midraše se týkají otázek halachických a agadické midraše otázek poetických či historických.

Halachické midraše se dělí na akiovské a jišmaelovské. Rabi Akiva zastával názor, že každá sebemenší odchylka od standardní formy něco znamená. Rabi Jišmael zastává názor, že „*biblické formulace odpovídají dobové frazeologii a nelze z nich vyvozovat další exegetické důsledky*.“¹²⁸

Agadické midraše se rozlišují na exegetické a homiletické. Exegetické midraše jsou midraše, které ještě mají být kazatelsky vyloženy. Homiletické midraše „*předkládají argumentační osnovy rabínských kázání*.“¹²⁹

Targumy jsou aramejské parafráze hebrejské Bible. Slovo „*targum*“ je odvozenina z akkadského slovesa *t-r-g-m*, což znamená „hlasitě předčítat“.¹³⁰

¹²⁷ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 79-80.

¹²⁸ Tamtéž, s. 84.

¹²⁹ Tamtéž, s. 85.

¹³⁰ Tamtéž, s. 86-87.

2.3.3 Stručné dějiny

Roku 70 n. l. byl zničen římskými vojsky Jeruzalémský chrám. „*Nejde přitom tolik o destrukci budovy, ale o likvidaci instituce, jejíž funkcionáři, kněžská kasta, předtím po několik staletí drželi otěže duchovního a intelektuálního, ale začasť také politického vlivu.*“¹³¹

Od této doby začíná období *tanaitů*, jejichž pojmenování vzniklo až později z aramejského slovesného kořeně *t-n-j*, jehož hebrejský ekvivalent je *š-n-h* „opakovat, memorovat“. Ten je základem pro výraz „*Mišna*“. Traduje se rabínský příběh o tom, že ještě před dobytím Jeruzaléma římskými vojsky se setkal rabi Jochanan ben Zakaj s Vespasianem, jemuž prorokoval, jako tehdejšímu konzulovi, budoucí císařský úřad. Díky tomu dostal Jochanan ben Zakaj povolení usadit se v Javne, kde vyučoval své žáky.¹³² „*Ve zpětném pohledu rabínské literatury tak je právě Jochanan ben Zakaj zakladatelem takového židovství, které chrámovou, obětní a tedy vždy především rodově kvalifikovaným kněžím vymezenou bohoslužbu nahradí řádem modliteb, biblického čtení a zejména programem celoživotního studia životodárné Tóry.*“¹³³

V období let 80 – 90 n. l. vystřídal Jochanana ben Zakaje Gamliel II., syn Šimona ben Gamliela I., jež patřil mezi jedny z vůdčích farizejů před pádem druhého Chrámu.¹³⁴ Gamliel II. se podle rabínské literatury zasazoval o dobré vztahy s římskými úřady.¹³⁵ Proto se často tvrdí, že byl považován těmito úřady za zástupce Židů již před jeho vnukem Jehudou

¹³¹ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 44.

¹³² STEMBERGER, G. *Úvod do judaistiky*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2010. Studium (Vyšehrad), sv. 10, s. 78.

¹³³ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 60.

¹³⁴ STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 21.

¹³⁵ Tamtéž, s. 22.

ha-Nasim, avšak nelze to zcela jasně prokázat.¹³⁶ Za Gamlielova působení byl uzavřen hebrejský biblický kánon.¹³⁷ Došlo také k přidání „požehnání“ proti heretikům, které bylo ve skutečnosti prokletím proti nim, v modlitbě *Šmone esre* (osmnácti požehnání). Po roce 70 n. l. byly snahy o nastolení jednoty v židovské společnosti, a proto Gamliel II., jak je mu připisováno, vydal toto „*prohlášení o zatracení minim – těch, kteří „odbočili“ ze společné cesty, a včlenil ho do každodenních modliteb*“.¹³⁸

Bar Kochbovo povstání, které se událo v letech 132 – 135 n. l., nastalo kvůli opatřením císaře Hadriána, který vydal zákaz obřizky a nechal přejmenovat Jeruzalém na *Aelia Capitolina*.¹³⁹ Rabi Akiva uznal Šimona bar Kochbu za Mesiáše.¹⁴⁰ Důsledkem tohoto povstání se *ješiva* z Javne stěhuje do Uši v Galileji. Další rabínské akademie se také později nachází v Bejt Šearim, Seforis a Tiberias.¹⁴¹

V Galileji je doložen samostatný úřad židovského patriarchy. Patriarcha nesl titul „*nasi*“, tj. „kníže“. Petr Sláma upozorňuje, že je možné, že tento úřad souvisel s institucí židovského správního orgánu, *sanhedrinu*. Koncem druhého století pověřují Římané tyto patriarchy správou nad židovskou společností.¹⁴²

Na přelomu druhého a třetího století se uzavírá období *tanajců* edicí Mišny. Redakce Mišny probíhá za působení Jehudy ha-Nasiho

¹³⁶ STEMBERGER, G. *Úvod do judaistiky*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2010. Studium (Vyšehrad), sv. 10, s. 78.

¹³⁷ SCHÄFER, P. *Dějiny Židů v antice: od Alexandra Velikého po arabskou nadvládu*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 136

¹³⁸ STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 21-22.

¹³⁹ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 51.

¹⁴⁰ STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 24.

¹⁴¹ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 61.

¹⁴² Tamtéž, s. 52.

(Rabiho) v Bejt Šearim.¹⁴³ Období působení Rabiho se označuje za vrcholné období patriarchátu. „V synagogách se Židé veřejně modlili za jeho blaho a po jeho smrti se pátilo kadidlo jako po smrti krále. Postavení na roveň králi nesvědčí jen o politické moci patriarchy, umožňuje také usuzovat na jeho takřka mesiášské ambice.“¹⁴⁴

Své uznávané místo v této rabínské pospolitosti kromě samotného patriarchy, *nasiho*, měly tyto úřady - předsedající soudu, *av bejt dín*, zástupce představeného *sanhedrinu* a nejvyšší autorita ve věcech učení, *chacham*.¹⁴⁵

Začátek třetího století se označuje jako období *amorajců*. Jejich pojmenování je z aramejského *a-m-r*, „mluvit, vykládat, přednášet“. Uznávají autoritu Mišny a autoritu jejích učitelů. Sami teologicky obohacují mišnaický obsah. *Amorajce* dělíme podle jejich zeměpisné působnosti na izraelské a babylonské.¹⁴⁶

U izraelských *amorajců* je charakteristickým rysem zájem o *Tanach* a jeho propojení s *halachou* v Mišně, která je v ní vyjádřena nezávisle na *Tanachu*. V pátém století zaniká patriarchát. Petr Sláma uvádí, že to může být důvod k redakci tradovaného materiálu, na jehož základě vznikl Talmud jeruzalémský, *Jerušalmi*.¹⁴⁷

Podobně jako v Galileji působil patriarcha, tak v Babylonu působil exilarcha. Rabínské učení přinesl do Babylona počátkem třetího století Aba ben Ajbo (Rav). Založil rabínskou akademii v Suře na řece Kebar. Další *ješiva* se nacházela v Nehardeji v čele se Šmuelem. V období babylonských *amorajců* se konají rabínská soustředění, *kala* (jednotné

¹⁴³ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 62.

¹⁴⁴ SCHÄFER, P. *Dějiny Židů v antice: od Alexandra Velikého po arabskou nadvládu*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2003, s. 160.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 155.

¹⁴⁶ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 62-63.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 63-64.

číslo). Soustředění bylo zaměřené na studium jednoho traktátu Mišny. Díky tomu byl položen základ budoucího Babylonského Talmudu, *Bavli*.¹⁴⁸

Období *savorajců* působících v šestém století souvisí s redakcí Babylonského Talmudu. „*Savora*“ je termín odvozený od slovesného kořene *s-b-r*, „domnívat se, logicky odvozovat“. „*Právě v jejich době získal Talmud svou promyšlenou kompozici a vybroušenou formu...*“.¹⁴⁹

Období *gaonů* je posledním obdobím tradiční periodizace. Jedná se o dobu od nástupu islámu (641 n. l.) do začátku křížáckých výprav (1095 n. l.). Výraz „gaon“ se překládá jako „výsost, excelence“. Takovýmto uctivým způsobem se označovali učitelé *ješiv*. *Geonim* (množné číslo od *gaon*) společně s exilarchy vedly židovskou komunitu. Je to doba rozkvětu, kde se „uzavírá vznik normativní židovské literatury“.¹⁵⁰

3 POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH NÁBOŽENSKÝCH PROUDŮ

3.1 Komparace mesiánského judaismu a křesťanství

Jelikož je každá mesiánská kongregace i křesťanská církev charakteristická svým způsobem, autorka zůstává pouze u základního vymezení mesiánského judaismu, tak jak jej uvedla v definici v podkapitole Mesiánský judaismus. V křesťanství rozlišuje proud katolický a protestantský. Katolický směr není uveden v následující podkapitole Co je spojuje, neboť se od mesiánského judaismu liší v otázce nejvyšší autority. Obdobně protestantský směr není uveden

¹⁴⁸ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s 65-67.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 67-68.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 68.

v podkapitole Co je rozděluje, jelikož se s mesiánským judaismem shoduje v otázce nejvyšší autority. Tuto otázku považuje autorka za zásadní v rámci celé komparace.

3.1.1 Co je spojuje

3.1.1.1 Otázka nejvyšší autority

Jak mesiánský judaismus, tak protestantismus uznává **celou Bibli** jako svou autoritu.

Michael Schiffman jako zástupce mesiánského judaismu ohledně neomylnosti Bible uvádí následující:

„Písmo svaté, sestávající ze Staré a Nové smlouvy, je samotným slovem Božím, je bezchybné a neomylné v tom, co učí a je naší jedinou spolehlivou autoritou v záležitostech víry a konání.“¹⁵¹

Daniel Juster v knize *Hlasy mesiánského judaismu* potvrzuje, že mesiánsko-židovské vedení uznává jako neomylné obě dvě části Bible. Jak hebrejská Písma, tak i řecky psanou Novou smlouvu. Bible je pro mesiánské židy nejvyšší a definitivní autorita.¹⁵²

Protestantský pohled vychází z výroku Dereka Prince tak, jak je uvádí ve své knize *Základy křesťanského života*:

„... absolutní přesnost a autorita Starého i Nového zákona nezávisí na proměnných a omylných schopnostech lidských bytostí, ale na božském nadpřirozeném vedení, zjevení a řízení Ducha svatého. Když takto chápeme Starý a Nový zákon, vidíme, že se navzájem potvrzují,

¹⁵¹ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 11.

¹⁵² COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 19-20 a 23.

doplňují a vytvářejí srozumitelné, úplné a dostatečné zjevení Boží... v tomto komplexním pohledu na Písmo není nic v nesouladu s logikou, vědou nebo zdravým rozumem. Naopak toto všechno takový pohled potvrzuje a víře napomáhá.“¹⁵³

Kimová uvádí:

„Za reformace byly učení a praktiky katolické církve podrobeny kritice ze strany protestantů. Za nejvyšší autoritu bylo považováno Písmo. Od té doby se Bible stala normativním základem protestantského vyznání; vše, co bylo v rozporu s Písmem, bylo odmítáno a základy křesťanské víry nemohly obsahovat nic, o čem nebyla zmínka v Bibli.“¹⁵⁴

Mesiánský judaismus i protestantismus tedy přijímají plnou autoritu Bible a její neomylnost ve věcech učení. Je pro ně nejvyšší autoritou.

3.1.1.2 Otázka teologie

Z předchozího plyne, že o věrouce rozhoduje nejvyšší náboženská autorita. Mesiánský judaismus se s protestantismem shoduje na tom, že jediná a definitivní nejvyšší autorita, která má právo zasahovat do pravosti či nepravosti učení, je Písmo. Mesiánský judaismus o nejvyšší autoritě, Bibli, ve vztahu k nižším kongregačním autoritám říká:

„Bible je naše nejvyšší a definitivní autorita. To neznamená, že musíme odmítat nižší autority. Nicméně, všechny další autority jsou předmětem k hodnocení se slučitelností Bible. Pro mesiánské židy je jen biblické učení zcela závazné, zatímco jiné autority mohou být

¹⁵³ PRINCE, D. *Základy křesťanského života*. 1. české vyd. Doubek: Postilla, 2006, s. 43.

¹⁵⁴ KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 13.

*následovány, protože to vnímáme jako moudrou žádost nebo jako respektování komunitní praxe.*¹⁵⁵

Pro mesiánské židy je jediná a pravdivá teologie ta, která vychází z Písma. Pokud ji předkládá posluchačům rabín (= nižší autorita), pak učení musí být slučitelné s pravdivostí Bible, jinak není, dle mesiánsko-židovské perspektivy, považován za pravou autoritu. Daniel Juster vysvětluje, že věroučnému obsahu Bible může průměrný člověk pravdivým způsobem porozumět s pomocí Ducha svatého. Doporučuje znát také historický a kulturní rámec Novozákonní doby, který napomáhá k hlubšímu a přesnému porozumění.¹⁵⁶

Derek Prince podává na danou otázku protestantské hledisko. Uvádí, že pokud chceme správně porozumět Božímu slovu, potřebujeme „vedení, zjevení a řízení Ducha svatého.“¹⁵⁷ Vysvětluje, že „*Bible jasně ukazuje, že zde byl určitý svrchovaný neviditelný vliv, kterým byl Bůh spojen s duchem a myslí lidí, kteří psali Bibli, a zajišťoval jejich vedení. Tento neviditelný vliv je Duch svatý – vlastní Boží Duch.*“¹⁵⁸

Mesiánští židé i protestanti věří, že nejvyšší autoritou podávající pravdivé učení o víře je Písmo a že člověk může tuto pravdivost objevit skrze Ducha svatého. Jejich teologie se odvíjí od stejného základu, tudíž je shodná.

¹⁵⁵ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 23. „*The Bible is our highest and final authority. This does not mean that we must rejeem lesser authorities. However, all other authorities are subject to an evaluation by kompatibility with the Bible. For Messianic Jews, only biblical teaching is fully binding, whereas other authorities might be followed because we perceive wise application or respect community practies.*“

¹⁵⁶ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 23-24.

¹⁵⁷ PRINCE, D. *Základy křesťanského života*. 1. české vyd. Doubek: Postilla, 2006, s. 43.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 37.

3.1.1.3 Otázka církve

Michael Schiffman za mesiánský judaismus uvádí, že termín „kongregace“ je shodný s řeckým výrazem „ekklésia“. Oba termíny odkazují na shromáždění lidu a ne na budovy. Vysvětluje, že tento způsob chápání je jednotný s Novou smlouvou.¹⁵⁹

Vztah kongregačních autorit k laikům není nijak v mesiánském judaismu stupňovitě rozlišován. Stern uvádí, že každý v komunitě je spojen s Bohem (což zapřičiňuje rovnost a každý může nějakým způsobem přispět k růstu společenství) a dohromady tvoří Tělo.¹⁶⁰

Kimová o protestantské církvi píše následující:

„Je společenstvím lidí povoláných Kristem, aby se shromáždili a pracovali jeho jménem. Řecké slovo „ekklésia“ znamená shromáždění lidí. V řečtině je církev označována výrazem „koinonia“ (společenství nebo komunita).“¹⁶¹

Vztah církevních autorit k laikům také není nikterak v protestantském prostředí rozlišován. Luther říkal, že každý v církvi vlastní kněžský stav, tzn., že *„každý křesťan by měl být knězem pro druhé, Kristem pro své bližní.“¹⁶²* Protestanti se považují za Kristovy vyslance.¹⁶³

Oba proudy chápou výraz „církev“ jako shromáždění věřících. Věřící jsou si před Bohem rovni a vzájemně se doplňují.

¹⁵⁹ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 13.

¹⁶⁰ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 194.

¹⁶¹ KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 145.

¹⁶² Tamtéž, s. 139.

¹⁶³ Tamtéž, s. 140.

3.1.1.4 Otázka sjednocení

Stern uvádí, že mesiánské židy sjednocuje věrnost Bohu s Mesiášem *Ješou* a Duch svatý, který je v nich. Každý je součástí Božího těla, mesiánské komunity. Spojuje je bratrství v Duchu ke všem mesiánským židům i křesťanům a také bratrství podle „těla“ s mesiánskými i nemesiánskými Židy. Zaměřují se na evangelizaci, zejména pro židovský lid. Ve své víře nalézají smysl pro svou budoucnost.¹⁶⁴

Kimová vysvětluje pohled protestantismu. Všichni jsou sjednoceni pod jedním vládcem, Bohem a jsou navzájem spřízněni bratrstvím a sesterstvím. Je to komunita, která slouží a vydává svědectví o své víře.¹⁶⁵

Mesiánští židé i protestanti se shodují na tom, že je sjednocuje Trojjediný Bůh. Vzájemné vztahy mezi členy komunity jsou upevněny bratrstvím a sesterstvím v Duchu a zároveň vydávají svědectví o své víře mimo svá společenství.

3.1.2 Co je rozděljuje

3.1.2.1 Otázka nejvyšší autority

Katolický pohled na danou otázku se odlišuje od mesiánsko-židovské perspektivy. Pro katolicismus je autoritou nejen **celá Bible, ale také tradice**.

Co zahrnuje katolická tradice? **„Aby se však v církvi stále zachovalo evangelium celé a živé, zanechali apoštolové jako své nástupce biskupy a „postoupili jim své učitelské místo“... Proto apoštolové při předávání toho, co sami přijali, napomínají věřící, aby se**

¹⁶⁴ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 199.

¹⁶⁵ KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, s. 140 a 145.

drželi těch podání, kterým se naučili slovem nebo dopisem, a aby bojovali za víru, která jim byla jednou provždy svěřena. V podání apoštolů je obsaženo všechno, co Božímu lidu prospívá k svatému životu a k růstu víry. A tak církev ve své nauce, životě a bohoslužbě zvětňuje a všem pokolením předává všechno, co sama je a v co věří... **Tato apoštolská tradice** prospívá v církvi s pomocí Ducha svatého. Vyrůstá totiž chápání předaných věcí a slov, a to jak přemýšlením a studiem věřících, kteří je uchovávají ve svém srdci, tak hlubším pochopením duchovních skutečností z vlastní zkušenosti, **tak také hlásáním těch, kteří s posloupností v biskupském úřadě přijali bezpečné charizma pravdy.** Církev totiž během staletí směřuje k plnosti Boží pravdy, dokud se na ní nenaplní Boží slova.¹⁶⁶

Jinými slovy katolická tradice věří, že jako apoštolové předávali neomylné učení v autoritě Ducha svatého, tak také biskupové automaticky získávají neomylnost a autoritu v učení víry.

„Posvátná tradice a Písmo svaté jsou tedy ve vzájemném těsném spojení a sdílení. Obojí vyvěrá z téhož božského pramene, splývá jaksí vjedno a směřuje k témuž cíli. Písmo svaté je totiž Boží řeč, písemně zaznamenaná z vnuknutí Ducha svatého; posvátná tradice pak předává Boží slovo, které svěřil Kristus Pán a Duch svatý apoštolům, bez porušení jejich nástupcům, aby je osvěcováni Duchem pravdy ve svém hlásání věrně uchovávali, vykládali a šířili. A to je důvod, proč církev nečerpá svou jistotu o všem, co bylo zjeveno, pouze z Písma svatého. Proto se má obojí přijímat a ctít se stejnou láskou a vážností.“¹⁶⁷

Katolický pohled na vztah Písma a tradice k učitelскому úřadu říká následující:

¹⁶⁶ Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbum_cs.html, [cit. 2013-04-20].

¹⁶⁷ Tamtéž. [cit. 2013-04-20].

„Avšak úkol autenticky vykládat Boží slovo psané nebo ústně předávané je svěřen pouze živému učitelskému úřadu církve, který vykonává svou pravomoc ve jménu Ježíše Krista. Tento učitelský úřad však není nad Božím slovem, ale slouží mu tak, že učí jen to, co bylo předáno, neboť z Božího příkazu a za pomoci Ducha svatého Boží slovo zbožně slyší, svědomitě střeží a věrně vykládá a z tohoto jediného pokladu víry čerpá všecko, co předkládá k věření jako zjevení od Boha. Je tedy zřejmé, že posvátná tradice, Písmo svaté a učitelský úřad církve jsou podle moudrého Božího rozhodnutí tak spolu spojeny a sdruženy, že jedno bez druhých dvou nemůže být, a že všichni tři činitelé zároveň, každý svým způsobem, pod vlivem jediného Ducha svatého přispívají účinně ke spáse duší.“¹⁶⁸

Autorita katolicismu se opírá jak o Písmo, tak o tradici. Je tedy v rozporu ve výčtu autorit s mesiánským judaismem, pro něhož je jedinou autoritou Bible.¹⁶⁹

3.1.2.2 Otázka teologie

Pro katolický proud je nejvyšší autoritou jak Bible, tak i ústní tradice, která dala autoritu učitelskému úřadu (biskupům, papeži aj.). Z předchozího plyne, že tradice vidí autority, které zastávají učitelský úřad, jako neomylné v pravdě teologie. Každá taková autorita nabývá toto charisma pravdy automaticky, neboť to tak tradice stanovila. Také upozorňuje, že učitelský úřad není nad Písmem, ale je mu postaven na roveň. Učitelský úřad slouží Písmu předáváním ústní tradice. Zajištění dobré, pravdivé služby Písmu je v neomylnosti učitelského úřadu, kterou stanovila sama apoštolská tradice. Mesiánský judaismus považuje za nejvyšší autoritu pouze Písmo. To znamená, že mezi mesiánským

¹⁶⁸ Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbum_cs.html, [cit. 2013-04-20].

¹⁶⁹ Je pozoruhodné, že stejně tak jako katolicismus vychází z ústní tradice, tak také rabínský judaismus vychází ze své vlastní ústní tradice.

judaismem a katolicismem musí vzniknout schizma. Takovým názorným rozštěpením jsou Mariánská dogmata. Na tomto příkladě jde dobře vyzorovat činnost ústní tradice, která darovala papežům a koncilům neomylnost autority. Dvě dogmata jako teologicky správná uznala autorita papežů a další dvě zase autorita koncilů. (viz výše v podkapitole Křesťanství)

3.1.2.3 Otázka církve

Druhý vatikánský koncil označil církev slovem „*communio*“, tj. „společenství s Bohem“. Toto pojmenování katolické církve vzniklo jako reakce na kritiku hierarchicko-právního uspořádání církve. Walter Kasper vysvětluje, že až do Prvního vatikánského koncilu se význam církve omezil jen na církevní autority, především na papežský primát. Roku 1870 došlo k vyhlášení papežského soudního primátu a papežské neomylnosti. V tomto období se do popředí dostává církev jako instituce. Je považována za dokonalou instituci, která je „*vybavena všemi prostředky nezbytnými ke spáse. Zuzující ztotožnění církve s hierarchií narušilo však také dialog mezi klérem a laiky. Je-li laik ze strany kléru chápán jen jako objekt svátostné a pastýřské péče, pak nepochybně ztrácí vědomí spoluodpovědnosti za službu spásy svěřenou církvi. Laik je ve své podstatě určen jen negativně, svou odlišností od kléru: je to, co kléru právě není. Jeho hodnota se měří jeho poslušností vůči církevní autoritě.*“¹⁷⁰ Druhý vatikánský koncil se pokusil o rozšíření významu slova církev. Tuto myšlenku shrnul ve slově „*communio*“. Kasper uvádí, že obě koncepce církve, jak „hierarchicko-právní“, tak „komuniální“, jsou často vedle sebe uváděny v koncilových spisech „*bez jakéhokoli spojení a ve vzájemném napětí*“.¹⁷¹

¹⁷⁰ SCHUMACHER, J. *Křesťanská víra ve světle současné teologie* :[sborník přednášek]. L. Karfíková. 1. vyd. Praha: Křesťanská akademie, 1993, s. 62.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 63.

Kasper rozeznává pět úrovní výrazu „*communio*“. Autorka zde uvádí pouze jeden, a to ve vztahu kléru a laiků. Všeobecné kněžství pokřtěných věřících je úzce spojeno s vnitřní citlivostí na Ducha svatého. Z tohoto důvodu mají být biskupové i kněží ochotni naslouchat duchovním zkušenostem laiků. „*Communio*“ jako společenství založené na rovnosti a bratrství však nevyklučuje vnitřní členění církve. V církvi existují rozmanité duchovní dary a všichni, jak laici, tak klérus nesou každý vlastním způsobem a na svém místě zodpovědnost za církve.¹⁷²

„Všeobecné kněžství věřících a kněžství služebné čili hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé – každé svým vlastním způsobem – má účast na jediném kněžství Kristově.“¹⁷³

Mesiánský judaismus považuje za církve celé shromáždění věřících. (viz výše v podkapitole Co je spojuje – Otázka církve) Jak Kasper uvádí, hierarchicko-právní a komuniální pojetí církve stojí často v koncilních spisech ve vzájemném napětí a v protikladu.¹⁷⁴ Napětí a protiklad jsou vidět v tom, jak katolicismus definuje pojem „církve“. Definice výrazu „církve“ slovem „*communio*“ zahrnuje celé shromáždění věřících.¹⁷⁵ Komuniální hledisko dává církvi prostor k rovnosti a bratrství mezi všemi věřícími,¹⁷⁶ ale hierarchicko-právní uspořádání církve tuto rovnost popírá. Stupňovitě rozlišuje shromáždění věřících na laiky a na klérus a ve své definici pojmu „církve“ zužuje církve pouze na klérus.¹⁷⁷

¹⁷² SCHUMACHER, J. *Křesťanská víra ve světle současné teologie* :[sborník přednášek]. L. Karfíková. 1. vyd. Praha: Křesťanská akademie, 1993, s. 67-68.

¹⁷³ Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html, [cit. 2013-04-23].

¹⁷⁴ SCHUMACHER, J. *Křesťanská víra ve světle současné teologie* :[sborník přednášek]. L. Karfíková. 1. vyd. Praha: Křesťanská akademie, 1993, s. 63.

¹⁷⁵ Tamtéž s. 65.

¹⁷⁶ Tamtéž s. 67.

¹⁷⁷ Tamtéž s. 62.

Oproti tomu mesiánský judaismus žádné takové odstupňování nenabízí. V mesiánských kongregacích jsou si všichni věřící rovni.¹⁷⁸

3.1.2.4 Otázka sjednocení

Pohled katolické církve:

*„Posvátná tradice a Písmo svaté tvoří jediný posvátný poklad Božího slova, svěřený církvi. **Všechn svatý lid, sjednocený se svými pastýři**, lne pevně k tomuto pokladu a setrvává ustavičně v apoštolském učení a společenství, v lámání chleba a modlitbě; tak se při uchovávání, uskutečňování a vyznávání předané víry **vytváří jedinečný soulad biskupů a věřících**. **„Církev je lid sjednocený s knězem a stádo Inoucí k svému pastýři“**.“¹⁷⁹*

Katolickou církev sjednocuje dle tradice kněz svým neomylným vedením v apoštolském učení. Jak katolický pohled uvádí, tradice a Písmo jsou v souladu. Mesiánský judaismus a katolický pohled na danou otázku se odlišuje v osobách, které je sjednocují. Mesiánští židé jsou sjednoceni Bohem, kdežto v katolicismu jsou věřící sjednoceni knězem či biskupem, kteří jsou podle tradice ve zbožnosti vedeni Duchem svatým. Tím jim náleží autorita a neomylnost. Proto jim mohou laici plně a bezpečně důvěřovat.

3.2 Komparace mesiánského judaismu a rabínského judaismu

Autorka zde pracuje se základními vymezeními obou náboženství tak, jak je zpracovala v kapitole Úvod ke třem proudům.

¹⁷⁸ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 194.

¹⁷⁹ Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbum_cs.html, [cit. 2013-04-23].

3.2.1 Co je spojuje

3.2.1.1 Otázka kongregací a synagog

Jak autorka výše uvedla dle Schiffmana, mesiánský judaismus používá pro označení svého společenství výraz „kongregace“, což znamená „shromáždění lidu“.¹⁸⁰

Rabínští židé se scházejí ke své liturgii v synagoze, jejíž význam je obdobný, a to „shromáždění Židů“. Slovem synagoga se označuje také samotná budova, v tomto případě se termín překládá jako „židovská modlitebna“.¹⁸¹

Mesiánský a rabínský judaismus je v tomto označení jednotný. Oba výrazy ukazují na shromáždění daného lidu. V rámci mesiánského judaismu si některé komunity ponechávají v názvu svého společenství slovo „synagoga“ místo výrazu „kongregace“.¹⁸²

3.2.1.2 Otázka národnosti

Jak mesiánský judaismus, tak rabínský judaismus jsou zcela jednotní v otázce národnosti. Oba proudy do sebe zahrnují pouze jednu národnost, a to židovskou.¹⁸³

¹⁸⁰ SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, s. 13.

¹⁸¹ Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.net/synagoga-synagoga/>, [cit. 2013-04-24].

¹⁸² Dostupné z: <http://www.iamcs.org/AboutUs.php>, [cit. 2013-04-24].

¹⁸³ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 43-46.

3.2.2 Co je rozděluje

3.2.2.1 Otázka nevyšší autority

Jak autorka výše uvedla, mesiánský judaismus uznává jako svou nejvyšší autoritu celou Bibli, tedy Starou i Novou smlouvu, a podle ní se také řídí.¹⁸⁴ Rabínský judaismus se oproti tomu řídí Starou smlouvou a ústní tradicí neboli písemnou a ústní *tórou*.¹⁸⁵ Oba proudy se v otázce nejvyšší autority odlišují. Ústní tóra na sebe zároveň váže autoritu rabínů a tím je staví na roveň písemné tóry. Petr Sláma píše:

„Amorajci jsou učenci, kteří již uznávají autoritu Mišny (ústní tradice) a jejích učitelů.“¹⁸⁶

3.2.2.2 Otázka teologie

Z předchozího plyne, že ohledně teologických otázek se ve většině případů obě náboženství rozcházejí, jelikož mají rozdílné nejvyšší autority. Jediným spisem, který přijímají oba proudy, je Stará smlouva. Avšak i zde se liší ve své interpretaci. Je to tím, že rabínský judaismus používá ke své interpretaci biblického textu rabínská vykladačská pravidla¹⁸⁷ a mesiánský judaismus vykládá Písmo za pomoci Ducha svatého.¹⁸⁸

¹⁸⁴ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 19-20 a 23.

¹⁸⁵ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 25.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 62-63.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 36-37.

¹⁸⁸ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 23.

3.2.2.2.1 Otázka mesianismu

Rabínský judaismus rozeznává dvě mesiášské postavy. Mesiáše z domu Davidova a mesiáše syna Josefova, nazývaného také jako syn Efrajimův.¹⁸⁹

V rabínské literatuře je mesiáš syn Josefův považován za připravovatele, který bude na konci svého poslání zabit svými nepřáteli. Později bude vzkříšen. Izrael bude mesiášem vykoupen na základě toho, že vzal na sebe posměch svých protivníků. Za jeho přívržence se označuje skupina zbožných Židů tzv. „truchlících na Siónu“. Mezi mesiášovými potrestanými nepřáteli budou také ti, kteří dodržovali příkázání Tóry, ale neočekávali mesiášův příchod.¹⁹⁰

Amorajci věřili, že když se budou kát a dodržovat Tóru, pak tím urychlí příchod Mesiáše.¹⁹¹ Tanaitské materiály hojně pojednávají o mesiánských představách. V drtivé většině se však jedná o *baraitot*, tanaitskou tradici, která nebyla začleněna do Mišny.¹⁹² Tato tradice se nalézá v Gemaře (tj. komentáře a rozbory k Mišně),¹⁹³ ale opravdový záznam v Mišně neexistuje. Philip Alexander se ptá, proč tyto materiály nebyly do Mišny zahrnuty, když byly tak důležité? Následně odpovídá, že mesianismus jednoduše nešel sjednotit s mišnaickým judaismem, a to z politických příčin. Mesiánský judaismus a mišnaický judaismus stojí v tomto bodě proti sobě.¹⁹⁴

¹⁸⁹ KLÍMA, L., *Postava trpícího Mesiáše v rané rabínské literatuře*. In: [online]. Revue, 67. Dostupné z: <http://krestane-zide.info/modules/news02/article.php?storyid=117>, [cit. 2013-04-24].

¹⁹⁰ Tamtéž, 24.4.2013.

¹⁹¹ DAY, J. *King and Messiah in Israel and the ancient Near East: proceedings of the Oxford Old Testament Seminar*. Sheffield, England: Sheffield Academic Press, c1998, s. 468.

¹⁹² Dostupné z: <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/2481-baraita>, [cit. 2013-04-24].

¹⁹³ BUBER, M., *Já a ty :o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích : příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007, s. 7.

¹⁹⁴ DAY, J. *King and Messiah in Israel and the ancient Near East: proceedings of the Oxford Old Testament Seminar*. Sheffield, England: Sheffield Academic Press, c1998, s. 469.

Mesiánský judaismus oproti těmto dvěma mesiášským postavám z rabínské literatury staví jedinou mesiášskou postavu - *Ješuu Mesiáše*. Je považován za syna Davidova. Davidovu království byl dán slib, že se jeho dynastie upevní božskou smlouvou (2. Samuelova 7,12-15). *Ješua* se narodil v rodové linii krále Davida.¹⁹⁵ Zároveň je i dle Nové smlouvy syn Josefův.¹⁹⁶ Eschatologie zahrnuje *Ješuův* první a druhý příchod a také zmínky o falešných mesiáších aj.¹⁹⁷

3.2.2.3 Otázka *halachy*

David Stern za mesiánský judaismus uvádí:

„Dodržování“ Tóry Mesiáše znamená pro náš život přijímat vedení Nové smlouvy, halachy, pakliže zůstáváme citliví na Ducha svatého.“¹⁹⁸

Mesiánský pohled na dodržování náboženských příkázání je individuální a odvíjí se od osobního vztahu s Duchem svatým.¹⁹⁹ Avšak dle mesiánské teologie Duch svatý věřící sjednocuje tak, aby se v rámci své komunity shodli na interpretaci příkázání, a tudíž i na jejich dodržování.²⁰⁰

Rabínský judaismus se řídí *halachou*, která je formulována samotnými rabíny, kteří její interpretaci vykládají svými pravidly.

¹⁹⁵ HENDREN, N. *The divine unity and the deity of Messiah*. Mishkan. Jerusalem: Caspari Center, 2003, Issue no. 2, s. 44-45.

¹⁹⁶ Matouš 1,20.

¹⁹⁷ STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 119.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 154. *„Observing“ the Torah of the Messiah means accepting the guidance of New Testament halakhah for our lives, while remaining sensitive to the Holy Spirit.“*

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 153.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 199.

Náboženská přikázání jsou jasně stanovena pro každého z věřících. Petr Sláma uvádí devět pravidel těchto výkladů.²⁰¹

V otázce *halachy* je rozdíl mezi mesiánským judaismem a rabínským judaismem v pojetí a interpretaci *halachy*. Mesiánská *halacha* vychází ze Staré a Nové smlouvy,²⁰² rabínská *halacha* zase z *Tanachu* a ústní tradice. Interpretace mesiánské *halachy* je skrze věřící, kteří ji vykládají pomocí Ducha svatého.²⁰³ Interpretace rabínské *halachy* je stanovena rabíny, jež jí vykládají stanovenými pravidly.²⁰⁴

3.2.2.4 Otázka sjednocení

Mesiánští židé jsou sjednoceni, jak autorka dle Sterna výše uvedla, Trojjediným Bohem. Oproti tomu rabínští židé se shromažďují kolem svých rabínů.²⁰⁵ To může rabínský proud vnitřně spojovat, ale také rozdělovat, jelikož každý rabín může mít na danou problematiku jiný výklad.²⁰⁶

²⁰¹ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 36-40.

²⁰² STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, s. 153-154.

²⁰³ COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, s. 23.

²⁰⁴ SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 36-37.

²⁰⁵ STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 99-100.

²⁰⁶ Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/hillel.html>, [cit. 2013-04-25].

4 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat mesiánský judaismus, křesťanství a rabínský judaismus výše zvolenou metodou. Stěžejním náboženstvím této práce byl mesiánský judaismus. Autorka došla k závěru, že mesiánský judaismus a protestantismus jsou velmi podobné proudy. Oba se řídí pouze Písmem (Starou i Novou smlouvou), které považují za nejvyšší autoritu. Z tohoto důvodu je jejich směr víry stejný, avšak liší se svým vlastním způsobem pojetí. Mesiánský judaismus se od katolicismu odlišuje v zásadním bodě. Katolicismus se kromě Bible řídí také svou tradicí, která mezi proudy působí rozkol (např. ohledně Mariánských dogmat, kultu svatých nebo poukazováním na nerovné postavení mezi klérem a laiky). Obdobně je mesiánský judaismus rozdělen s rabínským židovstvím. Také v tomto případě se rabínský judaismus řídí svou vlastní tradicí. Jediný spis, který mají společný, je *Tanach*. Avšak i zde se liší ve své interpretaci. Mesiánské židovství přijímá Novou smlouvu, která mezi nimi činí další rozštěpení. Největší schizma mezi těmito dvěma proudy přináší otázka mesianismu.

Druhým cílem této bakalářské práce bylo porovnat termíny „židokřesťanství“ resp. „židokřesťan“ a „mesiánský judaismus“ resp. „mesiánský žid“. Autorka dospěla k závěru, že vhodnější označení pro Židy, kteří věří v *Ješuu* jako svého Mesiáše, je termín „mesiánští židé“. Je to mladší termín než výraz „židokřesťané“, a je aktuálně používaný v soudobém světě. Navíc termín „židokřesťané“ nevystihuje správně z hebrejského jazykového hlediska označení Židů věřících v *Ješuu* Mesiáše. Výraz „židokřesťané“ totiž vznikl v helénistickém řecky hovořícím prostředí. Původně se slovem „křesťané“ označovali pouze ty věřící v *Ješuu* Mesiáše, kteří pocházeli z „nežidovského“ prostředí. Poté toto pojmenování přešlo díky Helénistům také na vůdce mesiánského učení, kteří byli Židé. Proto se ujal tento termín „židokřesťané“. Dnes termín „židokřesťané“ používají jen učenci, jež jím označují věřící Židy v *Ješuu* Mesiáše žijících v prvních čtyřech stoletích raného křesťanství.

Výraz „židokřesťan“ je tedy starší, vznikl v „nežidovském“ prostředí, tudíž není vlastní z lingvistického hlediska samotným Židům věřících v *Ješuu* Mesiáše. Oproti tomu termín „mesiánský žid“ je mladší a z jazykového hlediska je pro Židy věřící v *Ješuu* Mesiáše naprosto přijatelný.

Autorka byla zpracováním své práce v mnohém obohacena. Lépe porozuměla jednotlivým proudům, jak chápou sami sebe, to jí pomohlo vnímat každé vyznání perspektivou úcty. Byla překvapena flexibilitou mesiánských židů, kteří si dokázali zachovat svoji víru přes celá staletí a s novým rozmachem rozšířit mesiánské hnutí do takové podoby jakou známe dnes. Autorka byla zaujata také bohatým židovským duchovním dědictvím, které vlastní křesťanství. Dále ji překvapila podobnost mezi mesiánským judaismem a protestantismem, a jako pozoruhodné vnímala také to, že rabínský judaismus a katolicismus vlastní každý svou ústní tradici. Zaujala ji také myšlenka Davida H. Sterna, se kterou sama souhlasí, že termín „křesťané“ vytvořili pohané v pohanském prostředí pro označení pohanů, kteří přijali *Ješuu* jako svého Mesiáše.²⁰⁷

Existuje mnoho směrů z každého náboženství. Ty však nebyly v autorčiných silách postihnout. Doufá, že její práce bude prospěšná těm, kteří o mesiánském judaismu, rabínském židovství či snad dokonce i o křesťanství příliš neví. Přeje si, aby tato práce byla povzbuzením k hlubšímu zkoumání zvolených proudů čtenářem.

²⁰⁷ STERN, H., D., *Messianic Judaism: A Modern Movement with an Ancient Past*, Messianic Jewish Publishers, Clarksville, 2007, s. 32.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Primární literatura:

Bible: *český studijní překlad*. 1. souborné vyd. Praha: KMS, 2009, 1562 s. ISBN 978-80-86449-61-6.

COHN-SHERBOK, D. *Voices of Messianic Judaism: confronting critical issues facing a maturing movement*. Baltimore, Md.: Distributed by Messianic Jewish Resources International, c2001, 236 p. ISBN 18-802-2693-6.

KIMOVÁ, J. *Úvod do teologie*. Vyd. 1. Praha: Ideál, 2000, 182 s. ISBN 80-901-0172-0.

NORTH, J. B. *Dějiny církve od Letnic k dnešku: [základní východiska ke zkoumání minulosti křesťanské církve]*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001, 303 s. ISBN 80-7255-029-2.

SCHIFFMAN, M. *Návrat z exilu: Obrození mesiánského judaismu*. Modřice: Tůma, 2007, 116 s. ISBN 80-86687-19-8.

SLÁMA, P. *Tanu rabanan: antologie rabínské literatury*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010, 547 s. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-807-0217-221.

STERN, D. H. *Messianic Judaism: a modern movement with an ancient past*. 1st ed. Clarksville, MD: Messianic Jewish Publishers, 2007, 321 p. ISBN 1880226332.

TRESMONTANT, C. *Základy teologie*. I. Lukáš, A. Rezová. Brno: Barrister, 1995, 213 s. ISBN 80-85947-08-0.

Sekundární literatura:

BUBER, M., *Já a ty: o křesťanství, židovství a jejich vzájemných vztazích: příručka (nejen) pro učitele*. Edit. A. Drexlerová. 1. čes. vyd. Praha: Společnost křesťanů a židů, 2007. 83 s. ISBN 978-80-254-0785.

ČERNÁ, A., POTUŽÁKOVÁ, J., RADKOVSKÝ, F., *Světcí: patroni, ochránci*. Plzeň: Západočeská galerie, 2003. 20 s. ISBN 80-86415-24-4 (brož.).

DAY, J. *King and Messiah in Israel and the ancient Near East: proceedings of the Oxford Old Testament Seminar*. Sheffield, England: Sheffield Academic Press, c1998, 528 p. ISBN 1850759464.

FRANZEN, A. *Malé církevní dějiny*. 1. vyd. B. Smékal. Praha: Zvon, 1992, 333 s. ISBN 80-7113-008-7.

HENDREN, N. *The divine unity and the deity of Messiah*. Mishkan. Jerusalem: Caspari Center, 2003, Issue no. 2, s. 36-43. ISSN 0792-0474.

KLÍČOVÁ, M. *Vzestup křesťanství: dějiny prvních pěti století církve*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2009, 158 s. ISBN 978-80-7255-190-3.

MINAŘÍK, M. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991, 50 s. ISBN 8085527006.

PRINCE, D. *Základy křesťanského života*. 1. české vyd. Doubek: Postilla, 2006, 416 s. ISBN 80-86442-37-3.

SCHÄFER, P. *Dějiny Židů v antice: od Alexandra Velikého po arabskou nadvládu*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2003, 263 s. Historica (Vyšehrad). ISBN 80-702-1633-6.

SCHUMACHER, J. *Křesťanská víra ve světle současné teologie* :[sborník přednášek]. L. Karfíková. 1. vyd. Praha: Křesťanská akademie, 1993. 109 s. ISBN 80-900615-9-1.

STEMBERGER, G. *Klasické židovství: kultura a historie rabínské doby*. Vyd. 1. M. Holá. Praha: Vyšehrad, 2011, 237 s. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-807-4291-852.

STEMBERGER, G. *Úvod do judaistiky*. Vyd. 1. Š. Zbytovský. Praha: Vyšehrad, 2010, 228 s. Studium (Vyšehrad), sv. 10. ISBN 978-807-0219-881.

Elektronické zdroje:

Společnost křesťanů a Židů [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://krestane-zide.info/>

The Congregation Beth Adonai [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.bethadonai.com/>

JALDEJ HA-DERECH [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.derech.cz/>

The International Alliance of Messianic Congregations and Synagogues [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.iamcs.org/>

The Jewish Virtual Library [online]. [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/>

The Messianic Jewish Alliance of America [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.mjaa.org/>

Slovník cizích slov online [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.net/>

The Official Vatican web site [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.vatican.va/>

6 RESUMÉ

The intention of the bachelor thesis is to compare Messianic Judaism with Christianity and Rabbinic Judaism. First the author compares Messianic Judaism with Christianity. Second the thesis compares Messianic Judaism with Rabbinic Judaism. In comparing, the author divides Christianity into Catholic and Protestant movement. The author comes to a conclusion that Messianic Judaism and Protestantism are very similar religions. Both have the same supreme authority; it is the whole Bible (Old and New Testament). So, their faith is the same, but the style of their expression is different. The Catholic differs from Messianic Judaism with oral tradition as well as the Rabbinic Judaism. Their supreme authority is different from the Messianic Judaism.

The second aim is to compare the terms „Christian Jew“ and „Messianic Jew“. The difference between these terms is that „Christian Jew“ is an older term than the term „Messianic Jew“ and the wording „Christian Jew“ comes from the Greek environment but the wording „Messianic Jew“ comes from the Jewish environment. So the term „Messianic Jew“ is for Jews who believe *Jeshua* the Messiah absolutely acceptable; on the other hand the term „Christian Jew“ is not.

7 PŘÍLOHY

7.1 Rozhovory se zástupci jednotlivých proudů

Těmito rozhovory obohacuji komparativní část mé práce, neboť otázky jsou směřované tak, aby přispívaly k samotnému srovnání. Metoda pro celkovou přehlednost kladených otázek a získaných odpovědí je následující: vždy je uvedeno číslo otázky, za ním její znění a poté odpověď, které se autorce dostalo.

Zástupkyně za **mesiánský judaismus**:

- Křestní jméno: *Irit*
 - Současné bydliště: *Plzeň, Česká republika (původně Izrael)*
 - Věk: *37 let*
 - Mesiánská kongregace: *Chajim chadašim, Praha*
1. Jaký je princip vaší víry, na čem stavíte svůj náboženský život? *„Princip mé víry stojí na tom, že ačkoliv nejsem hodna nazývat se Boží dítě, Bůh mě natolik miloval a miluje, že poslal svého jediného syna, aby se obětoval za mé hříchy, a tím mě vysvobodil, abych mohla být skutečně Božím dítětem, radovat se z jeho přítomnosti, slyšet jeho hlas a nechat se proměnit k Jeho podobě. Tato láska mi dává sílu jít v Jeho cestě i přes těžkosti a překážky.“*
 2. Jak praktikujete svůj osobní náboženský život? *„Vzhledem k tomu, že vnímám svou víru jako vztah s živým Bohem, praktikování mé víry tomu odpovídá: čtu Bibli, komunikuji s Bohem (modlím se) denně. Udržuji vztahy se spoluvěřícími, chodím do sboru (společenství) v sobotu, slavím biblické svátky*

v rámci svého společenství a sloužím Bohu ve svých dalších aktivitách.“

3. Jak praktikujete náboženský život společně s židovskou komunitou? Jak vypadá vaše liturgie? *„Svůj náboženský život v rámci svého společenství praktikuji každou sobotu. Naše bohoslužba zahrnuje zpívané chvály (žalmy z Bible), čtení Paraši (konkrétní úsek z Tóry) a zamyšlení se nad ním (vedené naším duchovním), následují modlitby a společný oběd. Slavíme i biblické svátky jako Pesach nebo Purim v daném období.“*
4. Jakou roli hraje ve Vašem životě postava Ješuy z Nazaretu, Hospodin Bůh a Duch svatý? *„Ježíš nebo Ješua hraje klíčovou roli v mé víře. Věřím, že díky jeho oběti na kříži jsem spasená a mám neomezený přístup k Bohu. Věřím, že Bůh, Ježíš, který je Boží syn, a Duch svatý tvoří trojjediného Boha. Bůh je Otec, Ježíš je Syn a Duch svatý prezentuje Božího Ducha, který nám byl dán, když byl Ježíš vzat, aby nás tady na zemi vedl a učil Božím cestám.“*
5. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě Stará smlouva (Tanach), Nová smlouva a Talmud? *„Tanach a Nová smlouva jsou základy mé víry a můj život. Z nich čerpám základy k tomu, jak mám žít pro mé každodenní volby. Talmud nehraje pro mě jakoukoli roli. Nezavrhuji ho úplně, ale necítím se být vedena ho číst nebo podle něj žít.“*
6. Jaký pohled máte na rabínský judaismus? *„Rabínský judaismus vnímám jako proud, který vznikl ze židovství, ale zahrnuje i rabínské učení, které i když často je moudré a zajímavé, je převážně založené na lidské moudrosti a rozumu, a tím občas popírá Boží svrchovanost. Například rabínský judaismus často přidává příkázání, která jsou z mého pohledu zbytečně zátěžová a separující od běžné společnosti, a tím paradoxně místo aby*

Židy přibližovaly k Bohu, naopak je od Něj oddalují, protože Židé uznávající tento proud se často spíš spoléhají na své rabíny než na samotného Boha.“

7. Jaký pohled máte na křesťanství? *„Křesťanství jako takové vnímám jako proud, který uznávají pohané, jež uvěřili v Ježíše. Za křesťany považuji jen znovuzrozené jedince. Neuznávám křesťanství jako tradici nebo formální náboženství. A vnímám negativně separaci církví od původně mesiánského židovství.“*
8. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě země Izrael? *„Jelikož jsem Izraelka, Izrael považuji za svůj domov tady na zemi. Věřím v biblická proroctví o návratu Židů do Izraele a jejich obrácení se k Bohu, k původnímu povolání a v návrat Ježíše do Jeruzaléma a těším se na to.“*
9. Jakou roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské duchovní kořeny? *„Věřím, že mesiánské židovství jako pravé křesťanství má pevné židovské kořeny, a proto také dodržujeme židovské svátky, scházíme se v sobotu atd. Věříme, že Ježíš nepřišel zrušit židovství, ale právě ho naplnit.“*
10. Jakou roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské svátky? Máte nějaký oblíbený? Proč? Můžete o jednom pohovořit, jak ho slavíte společně se svou komunitou? *„Židovské svátky jsou praktickou součástí mé víry a pomáhají nám upevnit v rámci naší komunity naši židovskou identitu. Připomínají, co Bůh pro mě a můj národ vykonal, a mají silné poselství naděje a Boží svrchovanosti. Já osobně mám nejraději Pesach, protože mluví a oslavuje se vysvobození mého národa z Egypta. Je to svátek naděje a Boží síly a připomíná mi, jakému mocnému a milujícímu Bohu jsem uvěřila.“*
11. Myslíte si, že Hospodin Bůh dělá zázraky také v dnešní době? Jestli ano, máte s nimi osobní zkušenosti? Jestli ano,

můžete o nějaké zkušenosti blíže pohovořit? *„Ano věřím, že Bůh dělá zázraky i v dnešní době. Například konkrétní můj případ: když jsem měla bolest zad před dvěma týdny, po modlitbách bolest zmizela a nebylo mi nic. Mnohokrát jsem zažila finanční zázraky, kdy jsem neměla peníze na něco konkrétního a dostala jsem je pak od nečekaného zdroje, který o tom nic nevěděl. Mnohokrát jsem zažila uzdravení svých dětí. Věřím, že Bůh dělá zázraky každý den, otázkou je, jestli to dokážeme vidět.“*

Zástupkyně z křesťanského katolického prostředí:

- Křestní jméno: *Eva*
 - Současné bydliště: *Písek, Česká republika*
 - Věk: *22 let*
 - Církev: *římsko-katolická*
1. Jaký je princip Vaší víry, na čem stavíte svůj náboženský život? *„Smyslem mé víry a celého života je to, že Bůh je Láska, toužím jít za Ním a setkat se s Ním na věčnosti.“*
 2. Jak praktikujete svůj osobní náboženský život? *„Snažím se každý den trávit čas s Bohem – čtením Písma a duchovních knih, osobní modlitbou nebo chválami.“*
 3. Jak praktikujete náboženský život společně s křesťanskou komunitou? Jak vypadá vaše liturgie? *„Patřím do katolické církve. Scházíme se s ostatními katolíky ke slavení mše svaté minimálně jednou týdně v neděli. Liturgie mše má v katolické církvi stálou formu – vstupní modlitba, bohoslužba slova (čtení různých biblických textů, promluva kněze), bohoslužba oběti*

(obětování a proměňování chleba a vína v tělo a krev Krista), přijímání Eucharistie a závěrečná modlitba.“

4. Jakou roli hraje ve Vašem životě postava Ježíše z Nazaretu, Hospodin Bůh a Duch svatý? *„Svatá Trojice je základ toho, v co věřím. Boha vnímám jako svého Stvořitele, Ježíše jako Vykupitele a Ducha svatého jako sílu, která ve mně působí a upevňuje moji víru.“*
5. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě Stará smlouva (Tanach), Nová smlouva a Talmud? *„Obě smlouvy jsou podstatné pro můj život, hlavně Nový zákon, který je pro mě pochopitelnější než Starý zákon.“*
6. Jaký pohled máte na rabínský judaismus? *„O rabínském judaismu nemám žádné znalosti.“*
7. Jaký pohled máte na mesiánský judaismus? *„Myslím, že je skvělé, když Židé přijmou i Nový zákon a to, že Ježíš je také jejich Spasitel.“*
8. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě země Izrael? *„V Izraeli se narodil Ježíš – náš Spasitel a Vykupitel.“*
9. Jakou roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské duchovní kořeny? *„Z židovství vzešlo křesťanství – tedy základ naší víry.“*
10. Jakou roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské svátky? Máte nějaký oblíbený? Proč? Můžete o jednom pohovořit, jak ho slavíte společně se svou komunitou? *„Znám pár židovských svátků jak Pesach nebo Purim. Neslavím je a v mém životě nehrají žádnou roli.“*
11. Myslíte si, že Hospodin Bůh dělá zázraky také v dnešní době? Jestli ano, máte s nimi osobní zkušenosti? Jestli ano,

můžete o nějaké zkušenosti blíže pohovořit? *„Ano dělá. Myslím, že Bůh dělá zázraky v životě všech lidí, ale většina si to nepřipustí anebo to považují za náhodu. Mám osobní zkušenosti, největší zázrak v mém životě je, že jsem se bez následků uzdravila z vážné nemoci.“*

Zástupce rabínského judaismu:

- Křestní jméno: *David*
 - Současné bydliště: *Tiberiada, Izrael*
 - Věk: *36 let*
1. Jaký je princip Vaší víry, na čem stavíte svůj náboženský život? *„Víra mě činí silným, ale to není jediný důvod. Existuje vyšší příčina. V mém životě se stalo mnoho věcí a jsem za ně vděčný. Vzal jsem si z nich ponaučení. Můj celý život je víra.“*
 2. Jak praktikujete svůj osobní náboženský život? *„Slavím svátky, držím Šabat, dodržuji micvot (příkázání), v Sobotu čteme Tóru, ráno, když vstanu, modlím se ranní modlitby.“*
 3. Jak praktikujete náboženský život společně se svou komunitou? Jak vypadá vaše liturgie? *„Máme příkázané modlitby v modlitební knize Sidur, kde jsou ranní, odpolední a večerní modlitby, máme čas pro žalmy, mezi modlitbami čteme ze svitků Tóry.“*
 4. Jakou roli hraje ve Vašem životě postava Ježíše z Nazaretu, Hospodin Bůh a Duch svatý? *„Ježíš byl Žid, chytrý a sofistikovaný muž z dobré rodiny, který žil před dvěma tisíci lety, sociálně protestoval svými dobrými myšlenkami, ale nevidím ho jako Mesiáše nebo Boha. Hospodin je Bůh“*

vesmíru, je síla, Bůh je všechno, Bůh je jediný. Duch svatý je velmi rozdílný. Vím, kdo je Duch svatý, slyšel jsem o něm. Ale Bůh je jen jediný. Bůh je Bůh. A jiná forma neexistuje. Kdyby Mesiáš přišel, nebyl by to Bůh. Bůh je jediný.“

5. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě Stará smlouva (*Tanach*), Nová smlouva a Talmud? *„Tanach je základ. Talmud je část toho základu. Nová smlouva pro mě nic neznamena.“*
6. Jaký pohled máte na mesiánský judaismus? *„Můj pohled na mesiánský judaismus je velmi prostý. Dva tisíce let byli Židé pronásledováni. Když byl holocaust, stačilo říct, nejsem Žid, jsem křesťan, nepraktikuji židovství, věřím v Ježíše a byli volní. Křižáci zabíjeli Židy. Já nechci být další mesiánský žid. Je to urážka pro lidi, kteří zemřeli pro judaismus.“*
7. Jaký pohled máte na křesťanství? *„Křesťané nepraktikují dostatečně Starou smlouvu, kdyby ji více praktikovali, jejich život by byl lepší. To je vše.“*
8. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě země Izrael? *„Dnešní Izrael se v mnohém liší od Božího konceptu. Je to více než země zaslíbená. Je to svatá země.“*
9. Jako roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské svátky? Máte nějaký oblíbený? Proč? Můžete o jednom pohovořit, jak ho slavíte společně se svou komunitou? *„Miluji svátky. Na svátky a v sobotu je pravidlem, že lidé musí být veselí. Svátky v Izraeli sjednocují. Důležité je být s druhými. Všechny svátky v Izraeli se slaví stejně, jí se, užíváme si, chodíme do synagogy. Nemám žádný oblíbený svátek, všechny jsou dobré.“*
10. Myslíte si, že Hospodin Bůh dělá zázraky také v dnešní době? Jestli ano, máte s nimi osobní zkušenosti? Jestli ano,

můžete o nějaké zkušenosti blíže pohovořit? *„Věřím v zázraky. Jestli je tvoje víra silná, něco se stane.“*

Zástupce z křesťanského protestantského prostředí:

- Křestní jméno: *David*
 - Současné bydliště: *Žďár nad Sázavou, Česká republika*
 - Věk: *střední věk*
 - Křesťanský sbor: *Křesťanské společenství*
1. Jaký je princip Vaší víry, na čem stavíte svůj náboženský život? *„Princip mé víry je víra působící skrze lásku. Gal 5,6. Bez víry není skutečná láska, která miluje bez podmínek a obětuje se pro druhého, aniž by čekala odměnu, a naopak bez lásky je víra neúčinná a je otázkou, zda je to skutečná víra, pokud z ní neroste láska. Láska a skutek lásky je projevem pravdivé víry.“*
 2. Jak praktikujete svůj osobní náboženský život? *„Můj život spočívá ve vztahu s Bohem, který se snažím každý den rozvíjet skrze studium Bible, rozjímání nad Slovem Božím, které Bible obsahuje a skrze rozhovor s Bohem při modlitbě. Také služba Bohu buduje můj život, moji osobnost a charakter, abych se více podobal Pánu Ježíši Kristu. K růstu ve víře a lásce mi velmi prospívá i úzké společenství s dalšími křesťany a spolupráce s nimi na rozvoji Božího království.“*
 3. Jak praktikujete náboženský život společně s křesťanskou komunitou? Jak vypadá vaše liturgie? *„Jsem kazatelem Křesťanského společenství a v této církvi se nepraktikuje závazná liturgie, každý sbor je autonomní, takže může a*

nemusí liturgii používat. Nejčastěji se liturgie praktikuje při památce Večeře Páně. Naproti tomu však usilujeme budovat velmi úzké a přátelské vztahy, ve kterých není místo pro individualismus, nezávislost, anonymitu a sobectví. Jde nám o to, abychom žili ve vzájemné vykazatelnosti, povzbuzovali a napomínali se navzájem v lásce, prakticky jsme si pomáhali a sloužili si těmi dary, který každý z nás od Boha dostal. Pán Ježíš mluvil o tom, že on je hlavou církve a my jsme jeho údy. Tak, jako má v těle každý úd jiný vzhled a funkci a přesto se navzájem potřebují, tak i my, ač je nás mnoho a lišíme se od sebe, jsme jedno tělo v Kristu a podáváme se jemu samotnému, jako nejvyššímu řídícímu orgánu. V praxi to vypadá tak, že máme zájem jeden o druhého a jsme ochotni si navzájem pomáhat jak v duchovních věcech, tak i v životních potřebách. Několikrát týdně se setkáváme, členové jsou rozděleni do domácích skupinek, kde mohou vyznávat své hříchy a modlit se za sebe navzájem. Máme společné modlitební setkání, nedělní bohoslužby a různé služební týmy, jako například evangelizační tým nebo prorockou skupinu.“

4. Jakou roli hraje ve Vašem životě postava Ježíše z Nazaretu, Hospodin Bůh a Duch svatý? *„Věřím, že Ježíš je Kristus. Kristus znamená pomazaný a byl to pojem označující pomazaného krále Izraele, Mesiáše. Věřím, že Ježíš Kristus je Boží Syn, který očistil lid od hříchů skrze vylití své krve na kříži. Bůh je jeho Otec, který ho zplodil před stvořením světa a v určený čas ho poslal na svět, aby lidi vykoupil z moci hříchu a smrti. Duch svatý je třetí osobou Božské trojice, je to osobní průvodce, ochránce, utěšitel a Duch pravdy, který uvádí lidi do veškeré pravdy.“*
5. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě Stará smlouva (Tanach), Nová smlouva a Talmud? *„Talmud nepovažuji za Boží slovo, je to v mnohém kniha, která může obohatit, ale*

není to Boží inspirované slovo. Starou a Novou smlouvu považuji za Boží slovo, které je závazné pro všechny lidi a určuje, co je Boží vůle pro člověka a co není. Vnitřně ctím obě smlouvy za stejně důležité a závazné.“

6. Jaký pohled máte na rabínský judaismus? *„Rabínský judaismus nepovažuji za pozitivní směr, právě kvůli tomu, že odmítá Ježíše jako Mesiáše, přestože proroci i Tóra vydávají jednoznačná svědectví o tom, že Mesiáš má trpět, zemře a třetího dne vstane. Tak se na těchto Židech naplnilo a naplňuje, co řekl apoštol Jan, že světlo přišlo do světa mezi své vlastní, ale jeho vlastní ho nepřijali. (Jan 1,9-11)“*
7. Jaký pohled máte na mesiánský judaismus? *„Mesiánský judaismus je naopak naplněním jiného slova, totiž z listu Římanům, kde je napsáno, že nakonec bude spasen celý Izrael. Mesiánské Židy považuji za prvotiny tohoto zaslíbení, na jehož konci bude spása všech žijících Židů skrze víru v Ježíše Krista.“*
8. Jakou roli hraje ve Vašem náboženském životě země Izrael? *„Od počátku své víry, kdy jsem z milosti Boží mohl poznat velikou lásku Boha, jsem měl kladný vztah ke státu Izrael a k zaslíbené zemi. Už ve svých 18 letech jsem byl poprvé v Izraeli na svátcích stánků, hned po roce jsem navštívil izraelský Dům modliteb (JHOPEAN) během svátků světla a od té doby jsem se aktivně zajímal o dění v zemi Izrael a povzbuzoval jsem křesťany k modlitbám za Izrael. Věřím, že se do Jeruzaléma opět vrátí Mesiáš Ježíš a ujme se vlády na období tisíce let, kdy bude fyzicky přebývat v Jeruzalémě a národy světa se přijdou právě do tohoto města velikého Krále poklonit Králi králů.“*

9. Jakou roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské duchovní kořeny? *„Židovské duchovní kořeny si uvědomuji čím dál více. Zvláště způsob uvažování - hebrejské myšlení versus řecké myšlení mne velice zajímá. V průběhu staletí proniklo řecké myšlení do církve, přineslo rozumování místo důvěry, poznání faktů a definice místo moci nového života a oddělilo praktický život ve zbožnosti od teoretického pochopení pravdy. Rozdíl je to zásadní. V ráji byly dva stromy – strom poznání dobrého a zlého a strom života. I dnes máme Bibli jako strom poznání dobrého a zlého pro jedny a strom života pro druhé. Člověk řeckého myšlení přichází k Bibli, aby se najedl jejích plodů a poznal, jak věci fungují, a pochopil principy. To vede ke smrti – Litera zabíjí, ale Duch dává život. Naproti tomu kdo přijal hebrejské myšlení, přistupuje k Bibli jako ke stromu života – čte ji, aby měl život z Boha, aby jeho život odpovídal pravdě, aby žil v pravdě. Jak řekl Komenský – člověk má číst Bibli ne proto, aby se stal učenějším, ale svatějším.“*
10. Jako roli hrají ve Vašem náboženském životě židovské svátky? Máte nějaký oblíbený? Proč? Můžete o jednom pohovořit, jak ho slavíte společně se svou komunitou? *„Náš sbor a já též patřím spíše k těm, o kterých psal apoštol Pavel, že je jim den jako den. Ř 14,5 Někteří slaví sobotu a svátky a někteří v tom nevidí velký význam, protože každý den je svátkem, kdy si máme aktualizovat a připomínat dílo Pána Ježíše na kříži. Připomínáme si Velikonoce, několikrát jsme společně slavili sederovou večeří, ale není to pravidlo ani náš zvyk.“*
11. Myslíte si, že Hospodin Bůh dělá zázraky také v dnešní době? Jestli ano, máte s nimi osobní zkušenosti? Jestli ano, můžete o nějaké zkušenosti blíže pohovořit? *„Ano, věřím, že Bůh koná zázraky i v dnešní době a mohu dosvědčit, že jsem mnohdy byl přítomen těmto věcem. Především v případě*

rizikových těhotenství jsme několikrát zakusili nadpřirozený Boží zásah a dítě, které mělo být podle doktorů postižené, se narodilo zdravé, nebo to, které mělo zemřít, je naživu a nemá žádné potíže.“